

5. Učební osnovy

a) Učební osnovy nižšího stupně osmiletého studia

Učební osnovy jsou zpracovány samostatně pro každý povinný předmět, který je zařazen do učebního plánu Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce. Osnovy se skládají ze dvou základních částí:

- textová část
- tabulková část

V textové části jsou uvedeny všechny potřebné informace o každém předmětu. Struktura textové části osnov byla postavena níže uvedeným způsobem zejména proto, aby byl zřejmý příspěvek každého předmětu k naplnění průřezových témat, která jsou v pojetí ŠVP GBHNB integrována do jednotlivých předmětů. Osnovy dále obsahují i další body, které jsou podstatné vzhledem k celoškolským strategiím a vzhledem ke způsobu a obsahu tematických plánů, s nimiž škola pracuje v těch ročnících gymnázia, které dosud nepracují podle ŠVP.

V tabulkové části osnov jsou pro každý předmět rozpracovány očekávané výstupy oboru RVP ZV do podoby ŠVP GNbk a je zde vymezeno učivo, s jehož pomocí jsou očekávané výstupy postupně docilovány. Při zpracování tabulkové části osnov byla důsledně využívána Bloomova taxonomie a jako východisko pro učivo bylo použito až na výjimky doporučené učivo RVP ZV. U těch předmětů, které jsou v RVP ZV zařazeny mezi tzv. doplňující vzdělávací obory byla použita stejná osnova.

Struktura textové části osnov povinných předmětů:

1. Charakteristika předmětu
  - 1.1. Obecná charakteristika předmětu
  - 1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti uvedené v RVP ZV pro 1. stupeň
  - 1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP
  - 1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „člověk a zdraví“ a „člověk a svět práce“
    - 1.4.1. Člověk a zdraví
    - 1.4.2. Člověk a svět práce
  - 1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení
  - 1.6. Mezipředmětové přesahy
2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu
  - 2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí
    - 2.1.1. Kompetence k učení
    - 2.1.2. Kompetencí k řešení problémů
    - 2.1.3. Komunikativní kompetence
    - 2.1.4. Sociální a personální kompetence
    - 2.1.5. Občanské kompetence
    - 2.1.6. Pracovní kompetence
  - 2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolských projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...
  - 2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu
  - 2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat
    - 2.4.1. Osobnostní a sociální výchova
    - 2.4.2. Výchova demokratického občana
    - 2.4.3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
    - 2.4.4. Multikulturní výchova
    - 2.4.5. Mediální výchova
    - 2.4.6. Člověk a svět práce
    - 2.4.7. Environmentální výchova
  - 2.5. Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“
  - 2.6. Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru
  - 2.7. Používané učebnice a další typické studijní materiály
  - 2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

Obsah části 5a

Vzdělávací oblast:	JAZYK a JAZYKOVÁ KOMUNIKACE	- 46 -
Název vyučovacího předmětu:	ČESKÝ JAZYK a LITERATURA	- 46 -
1.	Charakteristika předmětu	- 46 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 47 -
Název vyučovacího předmětu:	ANGLICKÝ JAZYK.....	- 52 -
1.	Charakteristika předmětu	- 52 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 53 -
Název vyučovacího předmětu:	NĚMECKÝ a FRANCOUZSKÝ JAZYK.....	- 57 -
1.	Charakteristika předmětu	- 57 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 58 -
Vzdělávací oblast:	MATEMATIKA a JEJÍ APLIKACE	- 62 -
Název vyučovacího předmětu:	MATEMATIKA.....	- 62 -
1.	Charakteristika předmětu	- 62 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 63 -
Vzdělávací oblast:	INFORMAČNÍ a KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE	- 67 -
Název vyučovacího předmětu:	INFORMATIKA a VÝPOČETNÍ TECHNIKA	- 67 -
1.	Charakteristika předmětu	- 67 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 68 -
Vzdělávací oblast:	ČLOVĚK a SPOLEČNOST	- 72 -
Název vyučovacího předmětu:	DĚJEPIS	- 72 -
1.	Charakteristika předmětu	- 72 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 74 -
Název vyučovacího předmětu:	OBČANSKÁ VÝCHOVA	- 78 -
1.	Charakteristika předmětu	- 78 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 79 -
Vzdělávací oblast:	ČLOVĚK a PŘÍRODA	- 83 -
Název vyučovacího předmětu:	FYZIKA	- 83 -
1.	Charakteristika předmětu	- 83 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 85 -
Název vyučovacího předmětu:	CHEMIE.....	- 89 -
1.	Charakteristika předmětu	- 89 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 90 -
Název vyučovacího předmětu:	BIOLOGIE.....	- 94 -
1.	Charakteristika předmětu	- 94 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 95 -

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

Název vyučovacího předmětu:	ZEMĚPIS	- 100 -
1.	Charakteristika předmětu	- 100 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 101 -
Vzdělávací oblast:	UMĚNÍ a KULTURA	- 105 -
Název vyučovacího předmětu:	HUDEBNÍ VÝCHOVA	- 105 -
1.	Charakteristika předmětu	- 105 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 107 -
Název vyučovacího předmětu:	VÝTVARNÁ VÝCHOVA	- 110 -
1.	Charakteristika předmětu	- 110 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 111 -
Vzdělávací oblast:	ČLOVĚK a ZDRAVÍ	- 115 -
Název vyučovacího předmětu:	TĚLESNÁ VÝCHOVA	- 115 -
1.	Charakteristika předmětu	- 115 -
2.	Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu	- 117 -
Vzdělávací oblast:	ČLOVĚK a SVĚT PRÁCE	- 121 -

Vzdělávací oblast: JAZYK a JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace zahrnuje tyto vzdělávací obory:

Vzdělávací obor	Český jazyk a literatura
Předměty	Český jazyk a literatura
Vzdělávací obor	Cizí jazyk
Předměty	Anglický jazyk
Vzdělávací obor	Další cizí jazyk – volitelný předmět
Předměty	Německý jazyk Francouzský jazyk

Název vyučovacího předmětu: ČESKÝ JAZYK a LITERATURA

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace zaujímá stěžejní postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Dobrá úroveň jazykové kultury jedince patří k základním znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělání. Kvalitní jazykové vzdělání slouží žákovi i pro dobré osvojení cizího jazyka. V komunikační a slohové výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu. Tím se český jazyk stává nástrojem získávání většiny informací, tedy nástrojem užívaným k poznávání i v ostatních předmětech. V literární výchově se žáci učí poznávat umělecká díla, rozvíjejí své čtenářské návyky, dospívají k poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje, životní hodnotové orientace a mohou obohatit jejich duchovní život.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti uvedené v RVP ZV pro 1. stupeň

Český jazyk a literatura vycházejí ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. Pro žáky se nejedná o žádný nový předmět, ale navazuje se na základní znalosti, dovednosti a schopnosti, které žák získal ve stejnojmenném předmětu na 1. stupni základní školy. Získané dovednosti a znalosti učitel u žáka opakuje, prohlubuje a obohacuje o soustavnější a systematičtější pohled na jazykový systém a jeho porozumění a schopnost ovládat jej.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Vzdělávací obor Český jazyk a literatura je součástí vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „člověk a zdraví“ a „člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

Předmět přispívá k naplnění této vzdělávací oblasti dodržováním hygienických zásad při výuce. V rámci odborného a publicistického stylu nebo literatury tématy: zdravý životní styl, zdraví, nemoci, úrazy a jejich důsledky pro život, zdravá strava, sport, lidské tělo.

1.4.2. Člověk a svět práce

Předmět Český jazyk a literatura částečně přispívá při výrobě pomůcek a rekvizit k naplnění očekávaných výstupů v rámci tematického okruhu Práce s technickými materiály a Design a konstruování.

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Vzdělávací obsah:

Vzdělávací obsah Českého jazyka a literatury zahrnuje komunikační a slohovou výchovu (čtení, naslouchání, mluvený a písemný projev), výchovu jazykovou (zvukovou stránku jazyka, slovní zásobu a tvoření slov, tvarosloví, skladbu, pravopis, obecné poučení o jazyce) a literární (tvořivou činnost s literárním textem, způsoby interpretace literárních a jiných děl, základy literární teorie a historie, literární druhy a žánry).

Týdenní hodinová dotace:

Pro Český jazyk a literaturu jsou v učebním plánu dvě vyučovací hodiny v primě a sekundě a tercii 4 hodiny týdně, v kvartě 5 vyučovacích hodin. Ve všech ročnících je jedna hodina týdně půlná.

Prostory pro výuku:

Pro výuku Českého jazyka a literatury slouží specializovaná učebna českého jazyka a literatury s moderním vybavením (videopřehrávač, televizor, Hi-fi souprava, knihovna krásné a odborné literatury, sbírka jazykových přehledů – jazykových map, softwarových programů).

Část hodin se vyučuje v počítačové učebně, podle rozvrhových potřeb se využívají kmenové učebny jednotlivých tříd.

Organizační vymezení:

Výuka v celých třídách, 1 vyučovací hodina týdně dělená; pod vedením aprobovaných pedagogů; jednodenní exkurze; pravidelné návštěvy divadelních a jiných kulturních programů (Klub mladého diváka).

1.6. Mezipředmětové přesahy

ČJL ↔ Cizí jazyk:	struktura jazyka, jazyková terminologie, internacionalismy, přejatá slova
Dějepis ↔ ČJL:	politická historie – historické souvislosti v uměleckých dílech, významné osobnosti
EVV, EVH ↔ ČJL:	praktické dovednosti pro zpracování různých projektů; znalosti z oblasti různých epoch a směrů
Zeměpis ↔ ČJL:	regionální zeměpis – jazyková nářečí, národní literatury, světové jazyky
Ostatní předměty:	podle zájmů žáků – využití znalostí pro vytváření odborných jazykových projevů

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Vzdělávání v oblasti český jazyk a literatura směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k chápání jazyka jako svébytného historického jevu, v němž se odráží historický a kulturní vývoj

národa, a tedy jako významného sjednocujícího činitele národního společenství a jako důležitého a nezbytného nástroje celoživotního vzdělávání, vede k rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku a jeho chápání jako prostředku pro rozvoj své osobnosti i v jiných oborech, k vnímání a osvojování si jazyka jako bohatého prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření jeho potřeb i prožitků a ke sdělování názorů, vede žáka ke zvládnutí běžné mezilidské komunikace, ke zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření, ke kultivovanému projevu, který v žákovi vzbuzuje sebedůvěru při vystupování na veřejnosti, k individuálnímu prožívání uměleckého díla, k pozitivnímu vztahu k literatuře a tím k rozvíjení emocionálního a estetického vnímání.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Český jazyk a literatura rozvíjí žakovu kompetenci k učení tím, že žák plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí, posoudí vlastní pokrok, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a usiluje o nápravu svých nedostatků.

2.1.2. Kompetencí k řešení problémů

Získání kompetence k řešení problémů probíhá tím, že žák řeší nejrůznější jazykové a literární úkoly a problémy, plánuje si způsob jejich řešení, hledá různé možné vhodné způsoby řešení a využívá k tomu svých dosavadních zkušeností a znalostí.

2.1.3. Komunikativní kompetence

Předmět ČJL vede žáky především k získávání kompetence komunikativní tím, že žák se učí formulovat a vyjadřovat své myšlenky výstižně, jasně, kultivovaně, a to písemně i ústně a k tomu využívá svých znalostí a dovedností.

2.1.4. Sociální a personální kompetence

Kompetenci sociální a personální nabývá žák tím, že účinně spolupracuje ve skupině, v týmu, při práci na různých projektech; podílí se na utváření atmosféry ve třídě, svým chováním k druhým lidem přispívá kupevňování dobrých mezilidských vztahů. Při rozborech uměleckých děl se učí rozpoznávat a hodnotit různé lidské charaktery a chování.

2.1.5. Občanské kompetence

V diskusích, při řešení problémů, při rozborech uměleckých děl se učí respektovat přesvědčení druhých lidí, vážit si jejich hodnot, vcítit se do situací druhých lidí – tedy nabývá občanské kompetence. Žáci se seznamují s různými tradicemi a odlišnou kulturou jiných zemí, učí se respektovat jejich odlišnosti. Jsou vedeni k zodpovědnému plnění zadaných úkolů, přebírají zodpovědnost za sebe sama, za skupinu, tým. Rozvíjí svou empatii a toleranci. Učí se dodržovat pravidla slušného chování (taktu, zdvořilosti).

2.1.6. Pracovní kompetence

Žák rozvíjí své pracovní kompetence při zpracování různých projektů a zhotovení jejich konečných produktů (např. literární časopisy, kulturní deníky apod.).

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolských projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

Český jazyk zajišťuje průběh kurzů mediální výchovy v terciích a organizačně se podílí na programovém zajištění Ekodne.

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Při výuce učitelé zařazují a používají metody a formy, které rozvíjejí nejrůznější žákovy kompetence. Z forem jde o výuku individualizovanou, projektovou, skupinovou, kooperativní a v neposlední řadě i hromadnou.

Učitel volí podle charakteru učiva a zaměření hodiny metody informačně-receptivní, reproduktivní, heuristické nebo metodu problémového výkladu. Ze slovních metod jsou zvláště uplatňovány metody monologické (popis, vysvětlování, vyprávění...), dialogické (rozhovor, diskuse, dramatizace). Z hlediska myšlenkových operací je využíván postup srovnávací, induktivní, deduktivní i analyticko-syntetický.

Dále při výuce pracujeme s učebnicí a dalším výukovým materiálem, zvláště pak s uměleckou a odbornou literaturou v knižní nebo elektronické podobě.

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat

Průřezová témata jsou zahrnuta do plánu běžných vyučovacích hodin nebo realizována v rámci „Ekodne“. Velká pozornost je věnována zejména těmto průřezovým tématům:

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

V předmětu se zaměřujeme na každodenní verbální komunikaci jako na klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubujeme vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace, rozšiřujeme specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti. Osobnostní rozvoj žáka se uskutečňuje např. rozvíjením a podporováním jeho kreativity, seberegulací, sebepoznáním apod. Prostřednictvím literatury poznává žák druhé lidi, hodnotí mezilidské vztahy, učí se kooperaci.

2.4.2. Výchova demokratického občana

Žák získává přehled o demokratických politických systémech a vládách. V hodinách prohlubuje empatii, schopnost aktivně naslouchat názorům druhých, přijímat odlišné názory, hodnotit je a zaujímat k nim stanovisko, a tím rozvíjí své kritické myšlení. Je tolerantní k jiným národnostem a kulturním menšinám. Učí se asertivnímu jednání a schopnosti ke kompromisu.

2.4.3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Žáci se seznamují se státy EU, s institucí EU, jsou vedeni k pochopení, jak může život v EU ovlivnit jejich budoucnost, jaká práva a povinnosti z našeho členství vyplývají. Kultivují postoje k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života.

2.4.4. Multikulturní výchova

Toto téma žákům umožňuje seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. To jim zároveň pomáhá uvědomit si i svou vlastní identitu, tradice a hodnoty. Multikulturní výchova se dotýká i mezilidských vztahů ve škole jako v prostředí, kde se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí a kde by měli vytvářet takové klima, v kterém se budou cítit rovnoprávně všichni žáci - i žáci minorit.

2.4.5. Mediální výchova

Mediální výchova učí žáky vnímat mluvené i psané projevy, jejich stavbu, uplatňovat odpovídající výrazové prostředky, vede žáky k tomu, aby si osvojili základní pravidla veřejné komunikace, dialogu a argumentace. Český jazyk a literatura umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich. Žáci jsou vedeni ke správnému postoji k médiím jako zdroji informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času.

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

V rámci produktivních činností se žáci učí vytvářet nejrůznější mediální sdělení (pro školní časopis, školní rozhlas, Internet – webové stránky školy), jsou vedeni k práci v realizačním týmu (v redakci školního nebo třídního časopisu v rámci výuky nebo mediálního kurzu).

2.4.6. Člověk a svět práce

Žáci zpracovávají v rámci výuky jazyka i literatury nejrůznější projekty a produkty k nejrůznějším tematům, a tím se učí pracovat s rozličnými materiály, učí se naplánovat si práci, vybrat vhodný formát i formu produktu, vhodné prostředky práce apod. (školní časopis, kulturní deník, korespondence, životopisy atd.).

2.4.7. Environmentální výchova

V oblasti postojů a hodnot přispívá předmět Český jazyk a literatura k vnímání života jako nejvyšší hodnoty. Vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví. V oblasti vědomostí, dovedností a schopností ukazuje v umělecké literatuře modelové příklady jednání, která jsou žádoucí i nežádoucí z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje. Při porozumění odbornému textu se učí hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů.

2.5. Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“

Žáci se seznamují s příslušnou slovní zásobou, učí se chápat významy jednotlivých pokynů, protože je to nezbytné pro zachování jejich života a bezpečnosti.

2.6. Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru

Důraz je kladen na práci s on-line cvičeními, Internetem, na prezentaci různých žákovských prací, (časopisy, encyklopedie, výukové programy, televizní pořady a Internet).

2.7. Používané učebnice a další typické studijní materiály

Učebnice:

prima:

Krausová Z., Teršová R. (2003): *Český jazyk 6 - učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

Krausová Z., Teršová R. (2003): *Český jazyk 6 - pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

Lederbuchová L., Beránková E.: *Čítanka 6 - učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

sekunda:

Krausová Z., Teršová R. (2004): *Český jazyk 7 - učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

Krausová Z., Teršová R. (2004): *Český jazyk 7 - pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

Lederbuchová L., Beránková E. (2004): *Čítanka 7 - učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

tercie:

Krausová Z., Pašková M. (2005): *Český jazyk 8 - učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

Krausová Z., Pašková M. (2005): *Český jazyk 8 - pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

Lederbuchová L., Stehlíková M. (2005): *Čítanka 8 - pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

kvarta:

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

Krausová Z., Pašková M. (2006): *Český jazyk 9 - učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

Krausová Z., Pašková M. (2006): *Český jazyk 9 - pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

Lederbuchová L., Stehlíková M. (2006): *Čítanka 9 - pro základní školy a víceletá gymnázia*. Fraus, Plzeň

Ostatní:

Audionahrávky, videonahrávky, obrazové materiály, knihovna s odbornou a krásnou literaturou, jazykové mapy, přehledy skloňování a časování, on-line cvičení, výukové programy.

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Ke kontrole výsledků vzdělávacího procesu v předmětu využívá vyučující písemných testů, samostatných prací žáků, ústních projevů nejrůznějšího charakteru. Hodnocen je přístup žáka k zadávaným úkolům a k celému předmětu.

Hodnocení je zaměřeno na kompetence, které jsou pro daný předmět relevantní. Velký význam má v předmětu vzájemné hodnocení studentů, vyučující věnují rozvoji schopností ohodnotit práci vlastní i práci spolužáků značnou pozornost.

Název vyučovacího předmětu: **ANGLICKÝ JAZYK**

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Vzdělávací obsah předmětu vychází ze vzdělávacího oboru cizí jazyk. Cizím jazykem je angličtina. Angličtina, stejně jako jiné cizí jazyky, přispívá k chápání a objevování skutečností, které přesahují oblast zkušeností zprostředkovaných mateřským jazykem. Angličtina poskytuje jazykový základ a předpoklady pro komunikaci žáků v rámci integrované Evropy a světa.

Osvojování cizích jazyků pomáhá snižovat jazykové bariéry a přispívá tak ke zvýšení mobility jednotlivců jak v jejich osobním životě, tak v dalším studiu a v budoucím pracovním uplatnění. Umožňuje poznávat odlišnosti ve způsobu života lidí jiných zemí i jejich odlišné kulturní tradice. Prohlubuje vědomí závažnosti vzájemného mezinárodního porozumění a tolerance a vytváří podmínky pro spolupráci škol na mezinárodních projektech.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti uvedené v RVP ZV pro 1. stupeň

Angličtina navazuje na předpokládanou dosaženou úroveň 1. stupně základní školy. Touto vstupní úrovní je úroveň A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. To znamená, že žák/žákyně rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a tyto výrazy a fráze používá. Představí sebe a ostatní, klade jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná; věcech, které vlastní, a na podobné otázky odpovídá.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Doplňující vzdělávací obor Cizí jazyk je součástí vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „člověk a zdraví“ a „člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

Angličtina přispívá k naplnění této vzdělávací oblasti dodržováním hygienických zásad při výuce (větrání, správné osvětlení učebny, střídání aktivit během vyučovací hodiny, zařazování protahovacích cvičení).

Dále angličtina přispívá tematy: zdravý životní styl, zdraví, nemoci, návštěva lékaře, úrazy a jejich prevence, zdravá strava, sport, lidské tělo.

1.4.2. Člověk a svět práce

Cizí jazyk částečně přispívá v rámci výroby pomůcek a rekvizit k naplnění očekávaných výstupů v rámci tematického okruhu Práce s technickými materiály a Design a konstruování.

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení:

Obsahovou náplní Angličtiny je nácvik řečových dovedností, a to receptivních, produktivních, interaktivních a mediačních pomocí jazykových prostředků. K jejich rozvíjení je využívána slovní zásoba stanovených tematických okruhů a komunikačních situací, které odpovídají vyspělosti žáků, jejich zájmu, nadání a potřebám budoucího povolání.

Hodinová dotace:

Vyučovací předmět má časovou dotaci čtyři hodiny týdně v primě, tři hodiny týdně v sekundě, tercii a kvartě. V kvartě je přidána půl hodina týdně na výuku konverzace.

Prostory pro výuku:

Pro výuku Anglického jazyka se využívají dvě specializované učebny – učebna č. 28 s knihovnou anglické literatury a učebna č. 74 s klavírem, Další hodiny anglického jazyka jsou rozvrhem umísťovány do učeben s možností videoprojekce, do učeben s interaktivními tabulemi a dataprojektory. Část hodin se vyučuje v počítačové učebně.

Organizační vymezení:

Výuka probíhá většinou ve třídách dělených na dvě skupiny a je vedena aprobovanými pedagogy, případně zahraničními lektory. Doplněním výuky jsou zahraniční jazykové pobyty, poznávací zájezdy a výměnné pobyty, účast v dlouhodobých projektech, exkurze,...

1.6. Mezipředmětové přesahy

Zeměpis ↔ Cizí jazyk:	regionální zeměpis (práce s mapou)
IVT ↔ Cizí jazyk:	využití dovedností práce s počítačem a Internetem pro sledování aktuálního dění v anglicky mluvících zemích a práci s informacemi
Dějepis ↔ Cizí jazyk:	historie anglicky mluvících zemí
EVV, EVH ↔ Cizí jazyk:	praktické dovednosti (písně, výroba pomůcek, práce na projektech)
Český jazyk ↔ Cizí jazyk:	struktura jazyka, jazyková terminologie, internacionalismy, anglikanismy, přejatá slova

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Hlavním cílem předmětu je, aby žáci v co největší míře rozvíjeli klíčové kompetence, přičemž hlavní důraz je kladen na rozvoj kompetence komunikativní. Dalším cílem angličtiny je vytvořit u žáků povědomí o národních a kulturních odlišnostech, díky čemuž se žáci stanou tolerantními k jiným kulturám a národům.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Žáci si v angličtině rozvíjejí slovní zásobu a jazykové struktury, přičemž jsou vedeni k hledání souvislostí mezi jinými cizími jazyky a jazykem mateřským. Žáci efektivně získávají poznatky z nejrůznějších zdrojů (Internet, knihy, časopisy apod.) při vlastní výuce a při domácí přípravě, učí se ve vztazích a pracují na projektech. Žáci uvědoměle plánují svou práci, hodnotí sami sebe i práci ostatních a využívají práce s chybou.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Žáci dostávají prostor k samostatnému řešení jazykových problémů. Ve výuce jsou simulovány modelové situace, se kterými se studenti mohou setkat v praktickém životě (psaní dopisů na různá témata, rozhovory na různé praktické náměty, porozumění odpovědi, atd.). Vyjádří souhlas a nesouhlas s názorem druhých, uplatňují intuici, fantazii, improvizaci a kreativitu při řešení problémů.

2.1.3. Komunikativní kompetence

Vzdělávacím cílem angličtiny je naučit žáky prakticky používat jazyk v každodenních situacích, umět si poradit s problémem. Důraz je tedy kladen na komunikativní kompetence žáků, čemuž je podřízena i veškerá výuka gramatiky. Žáci se učí formulovat a vyjádřit myšlenku, sdělit ji tak, aby partner rozuměl. Učí se argumentovat, obhájit si stanovisko, stručně informovat o určité záležitosti, sebevědomě vystupovat a vhodně reagovat v různých situacích. Žáci jsou vedeni k tomu, aby se byli schopni porozumět s cizincem v běžných situacích a hovořit s ním o jednoduchých tématech. Žáci rovněž porozumí čtenému textu, který je obsahem slov na jejich jazykové úrovni, jsou schopni ho svými slovy jednoduše interpretovat.

2.1.4. Sociální a personální kompetence

Párovým a skupinovým řešením úkolů v hodinách žáci rozvíjejí své schopnosti spolupracovat. Žáci se učí respektovat jiný názor, prezentovat a obhájit vlastní myšlenky, učí se sebehodnocení a hodnocení druhých i práce skupiny.

2.1.5. Občanské kompetence

Žáci se seznamují s různými tradicemi a odlišnou kulturou jiných zemí, učí se respektovat jejich odlišnosti. Jsou vedeni k zodpovědnému plnění zadaných úkolů, přebírají zodpovědnost za sebe sama, za skupinu, tým. Rozvíjí svou empatii a toleranci. Učí se dodržovat pravidla slušného chování (taktu, zdvořilosti).

2.1.6. Pracovní kompetence

Žáci vyrábějí pro výuku pomůcky (hry, rekvizity, plakáty...). Zpracovávají výstupy z dlouhodobých projektů a mezinárodních výměn.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolských projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

Anglický jazyk se zásadní měrou podílí na organizaci dlouhodobých mezinárodních projektů, při jejichž organizaci spolupracuje s institucemi a školami v České republice i v zahraničí.

Anglický jazyk se zásadním způsobem podílí na přípravě zahraničních exkurzí a výměnných pobytů.

Anglický jazyk se podílí na organizaci Ekodne.

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Při výuce učitelé zařazují a používají metody a formy, které rozvíjejí čtyři základní jazykové dovednosti - poslech, mluvení, čtení, psaní. Používání určitých metod a forem při výuce cizích jazyků je na GBHNB směřováno zvláště k rozvíjení a prohlubování komunikačních kompetencí. Hlavní jsou tedy metody komunikační a audio-linguální, kde učitel vede žáky ke komunikaci – tj. porozumění a následné reakci.

Zde se obvykle používá forem monologu, řízeného dialogu (žák – učitel, žák – žák), práce ve dvojicích i ve skupinách (brainstorming, metoda vzájemné pomoci a kontroly). Dále metoda objevování, hraní rolí a simulační hry, samostudium a domácí úkoly, monologická promluva studenta, dramtizace, poslechová cvičení, říkanky, rozpočítadla, básničky, písničky, jazykolamy, čtení textu s porozuměním, křížovky, cizojazyčné filmy, doplňovací a přiřazovací cvičení apod.

Učitel vede žáky k diskusím, při nichž žáci mají velký prostor pro prezentování a obhajování vlastních názorů, a tak i naplňování dalších kompetencí.

Další je metoda zprostředkovací, která je založena na analytickém postupu a napodobování na základě rozboru spolu s prvky metody gramaticko – překladové.

Okrajově se objevuje i metoda Total Physical Response, při které se žák učí jazyku prostřednictvím učitelových pokynů doprovázených jejich demonstrací, jak ze strany učitele, tak i jeho samotného.

Výuka angličtiny je směřována tak, aby žáci na konci studia na nižším gymnáziu dosáhli minimální úrovně A2 podle Společného referenčního rámce pro jazyky. To znamená, že rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se jich bezprostředně týkají (např. základní informace o sobě a své rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). Komunikuje prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech. Jednoduchým způsobem popíše svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jejich nejnaléhavějších potřeb. Této úrovně dosáhne převážná většina žáků minimálně na 85%.

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat

Angličtina přispívá výběrem tematických okruhů k naplnění průřezových témat takto:

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

Rodina, domov, přátelé, denní program, plánování a využití volného času, záliby, můj nejlepší kamarád, vlastnosti, vzájemné vztahy, vyjádření vlastního názoru, souhlas, nesouhlas.

2.4.2. Výchova demokratického člověka

Rozhovory – společné plánování, jak strávit volný čas, návrhy, řešení problémů, udílení a přijímání rady, vlády a politické systémy anglicky mluvících zemí, rozdíly kultur anglicky mluvících zemí a naší země, možnost účasti na zahraničních exkurzích a výměnných pobytech, tolerantní přístup ke kulturním odlišnostem.

2.4.3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Životní styl v anglicky mluvících zemích (možnost použití videa Window on Britain), sport v anglicky mluvících zemích, stereotypy, předsudky a vlastní představy o životě v anglicky mluvících zemích, vlajky a symboly anglicky mluvících zemí, možnost účasti na zahraničních exkurzích.

2.4.4. Multikulturní výchova

Proč se učíme cizí jazyky, tradice, odlišnosti, film, divadlo, literatura – čtení v cizím jazyce, seznámení s vybranými autory anglicky mluvících zemí, možnost návštěvy anglického divadla, vztahy k minoritním skupinám, možnost účasti na zahraničních exkurzích a výměnných pobytech, možnost využití knihovny anglického jazyka.

2.4.5. Mediální výchova

Využití médií ve volném čase, televizní programy – kritické hodnocení, oblíbený film, pořad, články do novin, časopisů, články na Internet – hodnocení zájezdů, exkurzí, výměnných pobyť. Články jsou publikovány v českém jazyce.

2.4.6. Člověk a svět práce

Projekty vztahující se k jednotlivým tématům (životní prostředí, sport, cestování, zvířata atd.).

2.4.7. Environmentální výchova

Zvířata v ohrožení, počasí, globální oteplování, znečištění vody a vzduchu, deštné pralesy.

2.5. Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“

Angličtina rozvíjí u žáků potřebnou slovní zásobu týkající se problematiky mimořádných událostí. Studenti diskutují o aktuálních událostech ve světě, o postojích států ke světovým konfliktům, zpracovávají referáty k aktuálním událostem ve světě.

2.6. Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru

Důraz je kladen na práci s on-line cvičeními, Internetem, na prezentaci různých žákovských prací, elektronické časopisy, encyklopedie, výukové programy, televizní pořady a Internet.

2.7. Používané učebnice a další typické studijní materiály

Mugglestone, P.: *Challenges*. Pearson Longman

Whitney, N.: *Open Doors*. Oxford University Press

Harris, M., Mower, D., Sikorzyńska, A.: *New Opportunities*. Pearson Longman

Učebnice budou obměňovány dle aktuální nabídky nakladatelství, a to tak, aby splňovaly školou stanovené požadavky očekávaných výstupů.

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Kontrola a evaluace se uskutečňuje v průběhu celého čtyřletého vzdělávacího cyklu. Během vyučovacích hodin učitel hodnotí čtyři jazykové dovednosti: mluvení, čtení s porozuměním, poslech s porozuměním a psaní.

Ke kontrole výsledků vyučování používá vyučující následující formy:

- rozhovory
- vyprávění
- referáty
- prezentace
- slohové práce
- didaktické testy
- poslech s porozuměním
- čtení s porozuměním
- práce ve skupině
- soutěže a hry

Do celkového hodnocení se také promítá příprava žáka na hodinu, aktivita v hodině a celkový přístup k předmětu.

Vyučující vede žáky k sebehodnocení a hodnocení práce ostatních žáků. Žáci hodnotí svůj pokrok, své silné a slabé stránky na základě zmíněných jazykových dovedností.

Název vyučovacího předmětu: **NĚMECKÝ a FRANCOUZSKÝ JAZYK**

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Vzdělávací obsah předmětu Další cizí jazyk vychází z doplňujících vzdělávacích oborů. Předmět poskytuje jazykový základ a předpoklady pro komunikaci žáků v rámci integrované Evropy a světa. Osvojování cizích jazyků pomáhá snižovat jazykové bariéry a přispívá tak ke zvýšení mobility jednotlivců jak v jejich osobním životě, tak v dalším studiu a v budoucím pracovním uplatnění. Umožňuje poznávat odlišnosti ve způsobu života lidí jiných zemí i jejich odlišné kulturní tradice. Prohlubuje vědomí závažnosti vzájemného mezinárodního porozumění a tolerance a vytváří podmínky pro spolupráci škol na mezinárodních projektech.

Dalším cizím jazykem jsou německý a francouzský jazyk, jejichž výuka je rozdělena do čtyř ročníků nižšího gymnázia a směřuje k dosažení úrovně A1 podle Společného evropského referenčního rámce. To znamená, že žák rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím a tyto výrazy a fráze používá. Umí představit sebe a ostatní, klást jiné osobě otázky, např. o tom, kde žije, o lidech, které zná, o věcech, které má, a sám na podobné otázky odpovídá. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit za předpokladu, že druhá osoba mluví pomalu, zřetelně a je připravena pomoci. Při výuce jsou rozvíjeny všechny klíčové kompetence, největší důraz je kladen na rozvoj kompetence komunikativní. Individuální přístup je nedílnou součástí výuky a je realizován například účastí v různých soutěžích. V hodinách jsou používány nejmodernější specifické výukové metody a pomůcky.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ – zohlednění obsahu i KK stanovených pro 1. stupeň

Další cizí jazyk vychází ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. Pro žáky se jedná o zcela nový předmět; nemá tedy přímou návaznost na konkrétní předmět. Na počátku výuky dalšího cizího jazyka se ale předpokládá osvojení očekávaných výstupů a klíčových kompetencí (osvojení si systému mateřského i cizího jazyka, receptivní, produktivní a interaktivní řečové dovednosti), kterých mají žáci nabytí na konci 1. stupně vzdělávání v rámci vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Doplňující vzdělávací obor Další cizí jazyk je součástí vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

Další cizí jazyk přispívá k naplnění této vzdělávací oblasti dodržováním hygienických zásad při výuce.

Dále přispívá tématy: zdravý životní styl, zdraví, nemoci, návštěva lékaře, úrazy a jejich prevence, zdravá strava, sport, lidské tělo.

1.4.2. Člověk a svět práce

Další cizí jazyk částečně přispívá výrobou pomůcek a rekvizit k naplnění očekávaných výstupů této vzdělávací oblasti.

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Vzdělávací obsah dalšího cizího jazyka zahrnuje tyto tematické okruhy:

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

Domov a bydlení, rodina, škola, volný čas a zájmová činnost, oblékání, nákupy, příroda a počasí, svátky, cestování, jídlo, tělo a zdraví, důležité zeměpisné údaje.

Týdenní hodinová dotace:

Dvě vyučovací hodiny v primě a sekundě, tři vyučovací hodiny v tercii a kvartě.

Prostory pro výuku:

Specializovaná učebna cizího jazyka s moderním vybavením (počítač, dataprojektor, interaktivní tabule, videopřehrávač, zpětný projektor, sbírka nástěnných map, cizojazyčná knihovna).

Organizační vymezení:

Výuka ve třídách dělených na dvě skupiny pod vedením aprobovaných pedagogů; tradiční mezinárodní výměnné pobyty (Wohlen – Švýcarsko, Kim – SRN), exkurze – jednodenní i vícedenní poznávací zájezdy do německy mluvících a frankofonních zemí; e-Twinningové projekty.

1.6. Mezipředmětové přesahy

Zeměpis ↔ Cizí jazyk:	regionální zeměpis (práce s mapou)
IVT ↔ Cizí jazyk:	využití dovedností práce s počítačem a Internetem pro sledování aktuálního dění v německy a francouzsky mluvících zemích a práci s informacemi
Dějepis ↔ Cizí jazyk:	politická historie (např. rozdělení Berlína, francouzská revoluce, vznik Evropské unie)
EVV, EVH ↔ Cizí jazyk:	praktické dovednosti (písňe, výroba pomůcek, rekvizit a koláží)
Český jazyk ↔ Cizí jazyk:	struktura jazyka, jazyková terminologie, internacionalismy, germanismy, přejatá slova
Anglický jazyk ↔ Cizí jazyk:	prejatá slova, slova podobně znějící, struktura jazyka, analogické jazykové jevy

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Vzdělávání v daném oboru směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k vnímání a postupnému osvojování jazyka jako bohatého mnohotvárného prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření jeho potřeb i prožitků a ke sdělování názoru. Zvládnutí běžných pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a rozvíjení pozitivního vztahu k jazyku v rámci interkulturní komunikace. Uvědomování si jazykové rozmanitosti v různých geografických a společenských souvislostech. Chápání jazyka jako svěbytného historického jevu, v němž se odráží historický a kulturní vývoj národa, a tedy jako důležitého sjednocujícího činitele národního společenství. Poznávání a chápání jazyka jako důležitého a nezbytného nástroje celoživotního vzdělávání. Vytváření prostoru pro samostatné získávání informací z různých zdrojů, zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny a s texty různého zaměření a pro všestranné využití získaných informací. Vnímání názorů a argumentů druhých s porozuměním a k rozvíjení konstruktivního a kritického dialogu.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Další cizí jazyk rozvíjí studentovu kompetenci k učení například tím, že student efektivně získává poznatky z nejrůznějších zdrojů (Internet, knihy, časopisy apod.), učí se ve vztazích a pracuje na projektech. Studenti uvědoměle plánují svou práci, hodnotí sami sebe i práci ostatních a využívají práce s chybou. Vytvářejí vlastní jazykové portfolio, které jim umožní uvědomit si svůj pokrok.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Nabytí kompetencí k řešení problémů je podporováno zejména uplatňováním získaných dovedností k řešení jakéhokoliv problému, kde je nutná znalost jazyka. Studenti jsou vedeni k orientaci v cizím jazykovém prostředí – umět se zeptat na cestu, porozumět odpovědi,

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

vyhledat si dopravní spoj v cizině i doma, zakoupit jízdenku v automatu; telefonování, hotel, dovolená, lyžování.... Vyjádřit souhlas a nesouhlas s názorem druhých, uplatňovat intuici, fantazii, improvizaci a kreativitu při řešení problémů.

2.1.3. Kompetence komunikativní

Komunikativní kompetence naplňují studenti tím, že se učí formulovat a vyjádřit myšlenku a sdělit ji tak, aby partner rozuměl. Učí se argumentovat, obhájit si stanovisko, stručně informovat o určité záležitosti (s využitím nonverbální komunikace, intonace, melodie hlasu), sebevědomému vystupování při komunikaci a vhodným reakcím v různých situacích.

2.1.4. Kompetence sociální a personální

Sociální a personální kompetence jsou v dalším cizím jazyce rozvíjeny především při skupinové práci, při týmovém řešení úkolů vyplývajících z projektového vyučování. Žáci se učí respektovat jiný názor, prezentovat a obhájit vlastní myšlenky, učí se sebehodnocení a hodnocení druhých i práce skupiny.

2.1.5. Kompetence občanské

Učivo dalšího cizího jazyka umožňuje studentům získat také občanské kompetence. Studenti se seznamují s různými tradicemi a odlišnou kulturou jiných zemí, učí se respektovat jejich odlišnosti. Jsou vedeni k zodpovědnému plnění zadaných úkolů, přebírají zodpovědnost za sebe sama, za skupinu, tým. Rozvíjí svou empatii. Učí se dodržovat pravidla slušného chování (taktu, zdvořilosti).

2.1.6. Kompetence pracovní

Žáci vyrábějí pro výuku pomůcky (hry, rekvizity, plakáty...) a tím rozvíjejí své pracovní kompetence.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolních projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

Druhý cizí jazyk se významnou měrou podílí na mezinárodních výměnných projektech včetně zajištění jejich finančního krytí (Česko-německý fond budoucnosti, Krajský úřad Středočeského kraje, Francouzský institut, Tandem, Bosch-Stiftung...). Spoluúčast na přípravě Ekodne – příprava dílčích aktivit.

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Při výuce jsou používány následující metody a formy, které rozvíjejí čtyři základní jazykové dovednosti (poslech, mluvení, čtení, psaní): např. metoda řízeného dialogu (žák-učitel, žák-žák), skupinová práce (brainstorming, metoda vzájemné pomoci a kontroly), metoda objevování, hraní rolí a simulační hry, samostudium a domácí úkoly, monologická promluva studenta, dramatizace, poslechová cvičení, říkanky, básničky, písničky, jazykolamy, čtení textu s porozuměním, cizojazyčné filmy, doplňovací a přiřazovací cvičení apod.

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat

Průřezová témata jsou zahrnuta do plánu běžných vyučovacích hodin nebo realizována v rámci „Ekodne“. Velká pozornost je věnována zejména těmto průřezovým tématům:

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

Komunikuje v daném kulturním prostředí, získává sebedůvěru, kultivovaný projev a zdravé prosazování sebe sama.

2.4.2. **Výchova demokratického člověka**

Žák získává přehled o demokratických politických systémech a vládách. V hodinách naslouchá názorům druhých, přijímá odlišné názory, hodnotí je a zaujímá k nim stanovisko, a tím rozvíjí své kritické myšlení. Je tolerantní k jiným národnostem a kulturním menšinám.

2.4.3. **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**

Seznamováním s kulturou a životem cizí země pomáhá překonávat stereotypy a předsudky o těchto zemích. Žáci si uvědomují nutnost osvojit si více cizích jazyků pro své profesní uplatnění v rámci Evropské unie. Poznává základní symboly EU a její instituce, základní symboly jednotlivých cizích zemí.

2.4.4. **Multikulturní výchova**

Při exkurzích a výměnných pobytech srovnávají životní styl, kulturu a zvyky v cizích zemích se situací u nás. To je vede ke snášenlivosti a toleranci jiných národů a potlačuje jejich xenofobii. Tomu napomáhá i četba literatury a časopisů v rodném jazyce i v originále, poslech písní, promítání filmů, e-Twinning (cizojazyčná knihovna, spolupráce s kulturními středisky příslušných zemí a jejich návštěva).

2.4.5. **Mediální výchova**

Získávání aktuálních informací z médií, práce se zjednodušenými novinovými články, reklamními prospekty, fiktivními televizními show a interview, poznávání a porovnávání způsobu života, kultur, zvyků a obyčejů odlišných jazykových oblastí.

2.4.6. **Člověk a svět práce**

Další cizí jazyk přispívá při výrobě pomůcek a rekvizit k pozitivnímu vztahu k práci, k vytrvalosti, soustavnosti při plnění zadaných úkolů a odpovědnosti za jejich výsledek (např. pexeso, masky, mapy, projekty, hry).

2.4.7. **Enviromentální výchova**

Srovnání vztahu k ekologii u nás a v Evropě- třídění odpadu

2.5. **Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“**

Adekvátní slovní zásoba příslušného jazyka.

2.6. **Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru**

Metody a formy uplatňované v předmětu - důraz na metody a formy pro daný předmět specifické, vždy s využitím techniky, s níž PK disponuje;
důraz je kladen na práci s on-line cvičeními, Internetem, na prezentaci různých žákovských prací (časopisy, encyklopedie, výukové programy, televizní pořady a Internet)

2.7. **Používané učebnice a další typické studijní materiály**

Učebnice:

Německý jazyk	řada Direkt neu
Francouzský jazyk	řada Connexion, Edito
Ruský jazyk	řada Raduga

Další učebnice pro německý jazyk:

Kopp, G., Frölich, K. (2005): Pigpong Neu 1, Lehrbuch und Arbeitsbuch, Max Hueber Verlag, Ismaning

Kopp, G., Frölich, K. (2005): Pigpong Neu 2, Lehrbuch und Arbeitsbuch, Max Hueber Verlag, Ismaning

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

Georgiakaki, M., Graf-Riemann, E., Seuthe, C.(2014): Beste Freunde, Lehrbuch und Arbeitsbuch, Max Hueber Verlag, Ismaning

Další pomůcky:

zeměpisné mapy, on-line cvičení, videonahrávky, slovníky, audionahrávky, stolní hry (pexeso, scrabble...), obrazové materiály, knihovna Activ Boardu, Smart Boardu, cizojazyčné knihovny, vysílání z ruských satelitů

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Kontrola a evaluace se uskutečňuje v průběhu celého čtyřletého vzdělávacího cyklu. Během vyučovacích hodin učitel hodnotí čtyři jazykové dovednosti: mluvení, čtení s porozuměním, poslech s porozuměním a psaní.

Ke kontrole výsledků vyučování používá vyučující následující formy:

- rozhovory
- vyprávění
- referáty
- prezentace
- slohové práce
- didaktické testy
- poslech s porozuměním
- čtení s porozuměním
- práce ve skupině
- soutěže a hry

Do celkového hodnocení se také promítá příprava žáka na hodinu, aktivita v hodině a celkový přístup k předmětu.

Vyučující vede žáky k sebehodnocení a hodnocení práce ostatních žáků. Žáci hodnotí svůj pokrok, své silné a slabé stránky na základě zmíněných jazykových dovedností.

Vzdělávací oblast: MATEMATIKA a JEJÍ APLIKACE

Vzdělávací oblast Matematika a její aplikace se realizuje ve vzdělávacím oboru a předmětu:

Vzdělávací obor	Matematika a její aplikace
Předmět	Matematika

Název vyučovacího předmětu: MATEMATIKA

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Matematika klade důraz na porozumění pojmům, jejich vzájemným vztahům a myšlenkovým postupům. Učí žáky osvojovat si a využívat pojmy, algoritmy, terminologii a symboliku. Poskytuje tak vědomosti a dovednosti potřebné v praktickém životě a také vytváří předpoklady pro další úspěšné studium. Rozvíjí především kompetenci k učení a k řešení problémů. Matematika v nižších třídách gymnázia je založena na aktivních činnostech. Umožňuje žákům pracovat samostatně i ve skupinách a pomáhá jim zvládnout zásady práce ve skupině. Učí žáky osvojovat si a využívat pojmy, algoritmy, terminologii a symboliku. Učí žáky klást otázky sobě i druhým, srozumitelně a správně tyto otázky formulovat a hledat na ně odpovědi.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ

Matematika navazuje především na ty očekávané výstupy vzdělávací oblasti matematika a její aplikace na 1. stupni ZŠ, které předpokládají zvládnutí základních početních operací s přirozenými čísly, provádění odhadu, sestavení a čtení jednoduché tabulky, užití jednoduchých konstrukcí, zvládnutí převodů jednotek času, délky, obsahu a hmotnosti.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Předmět matematika svým obsahem naplňuje vzdělávací oblast Matematika a její aplikace a z části také vzdělávací oblast Člověk a svět práce.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

Zdraví člověka zahrnuje také duševní a sociální pohodu. Matematika pomáhá žákům získávat správné návyky v oblasti hygieny práce, pomáhá jim poznávat efektivní metody učení a umožňuje jim zažívat pocity uspokojení a spokojenosti s vlastní prací.

1.4.2. Člověk a svět práce

K naplnění vzdělávací oblasti člověk a svět práce přispívá matematika v rámci tematických celků sítě a modely těles, finanční matematika a při práci s výpočetní technikou.

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Vzdělávací obsah matematiky zahrnuje tyto tematické okruhy: Číslo a proměnná, Závislosti, vztahy a práce s daty, Geometrie v rovině a Nestandardní aplikační úlohy a problémy.

V prvním okruhu si žáci osvojují aritmetické operace, učí se získávat údaje měřením, výpočtem a zaokrouhlováním, seznamují se s pojmem proměnná a učí se ji využívat při matematizaci reálných situací. Ve druhém okruhu se učí rozeznávat a popisovat různé typy změn a závislostí, které se objevují v reálném světě a seznamují se s jejich matematickými modely. K popisu těchto změn a závislostí žáci využívají tabulky, diagramy a grafy. Zkoumání závislostí vede k pochopení pojmu funkce. V dalším okruhu žáci určují a znázorňují geometrické útvary, které se vyskytují kolem nás, uvědomují si jejich podobnosti, odlišnosti a vzájemné polohy. Učí se měřit, odhadovat, porovnávat a výpočtem určovat délku, velikost úhlu, obvod, obsah, objem a povrch. Žáci geometricky modelují reálné situace a řeší úlohy, které z nich vycházejí. Ve čtvrtém okruhu se žáci učí pochopit a analyzovat problém, utřídit údaje a podmínky, provádět náčrty, řešit optimalizační úlohy.

Celková hodinová dotace 17,5 hodiny je rozdělena takto: prima – 4,5 h, sekunda – 4,5 h, tercie – 4h, kvarta – 4,5 h; jedna hodina týdně v každém ročníku je půlena na cvičení, cvičení probíhají v učebně vybavené výpočetní technikou.

Práce je organizována zejména v rámci vyučovacích hodin.

1.6. Mezipředmětové přesahy

Matematika ↔ Zeměpis: úhly a jejich velikost, soustava souřadnic, procenta, základy statistiky

Matematika ↔ Chemie: procenta, převody jednotek

Matematika ↔ Fyzika: početní operace s celými čísly, desetinnými čísly a zlomky, převody jednotek

Informatika ↔ Matematika: základy práce s PC, ovládání výukových programů

Anglický jazyk ↔ Matematika: pomoc při využívání programů, které jsou k dispozici pouze v anglickém jazyce

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Cílem matematiky je rozvoj specifických oborových dovedností stejně jako rozvoj obecně použitelných způsobů myšlení a přístupů k posuzování a řešení každodenních situací. Matematika se proto snaží rozvíjet logické myšlení žáků, jejich schopnost argumentace, vzájemné komunikace a kritického myšlení. Stejně podstatné je vytvoření dostatečně širokého a hlubokého znalostního základu v oboru, získání rutinních návyků, které jsou v navazujícím středoškolském a posléze i vysokoškolském studiu nezbytné pro úspěšné zvládnutí předmětu.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

K rozvoji této kompetence přispívá matematika tím, že žák užívá matematický jazyk včetně symboliky, hledá souvislosti mezi získanými poznatky, seznamuje se s různými metodami efektivního učení, učí se chápat užitečnost a využitelnost učení a jeho výsledků pro další sebevzdělávání a uplatnění v životě. Učí se hodnotit sám sebe i ostatní a také přijímat hodnocení své práce ostatními. Učí se pracovat s chybou.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Žák si osvojí matematické operace, algoritmy a různé metody řešení úloh a efektivně využívá tento matematický aparát. Provádí rozbor problémů, odhadování výsledků, volbu správného postupu řešení a vyhodnocování správnosti výsledku vzhledem k podmínkám úlohy nebo problému. Kriticky posuzuje nalezené způsoby řešení. Modeluje, vyhodnocuje matematický model a tím poznává, že realita je složitější než matematický model, že daný

model je vhodný pro různorodé situace, že jedna situace může být popsána různými modely a že k řešení lze dospět různými metodami. Vyslovuje hypotézy, ověřuje je nebo vyvrací pomocí protipříkladů. Učí se klást otázky, formulovat je srozumitelně a věcně správně.

2.1.3. Kompetence komunikativní

Žák vyjadřuje srozumitelně a přesně své myšlenky, zapojuje se do diskuse, věcně argumentuje, naslouchá argumentům druhých lidí a vhodně na ně reaguje. Rozumí textům popisujícím problémy, grafům, tabulkám, grafickým symbolům.

2.1.4. Sociální a personální kompetence

Žák spolupracuje ve skupině, spoluvytváří pravidla práce ve skupině a řídí se jimi. Učí se rozdělit role a úkoly v rámci skupiny. Přispívá k debatě ve třídě nebo ve skupině a umožní také ostatním projevit svůj názor. Je schopen požádat o pomoc a také pomoc poskytnout.

2.1.5. Kompetence občanské

Žák si je vědom svých práv a povinností ve skupině, ve třídě, ve škole. Respektuje základní společenské normy. Získává návyk zodpovědného plnění úkolů, uvědomuje si důležitost své práce pro úspěch skupiny.

2.1.6. Kompetence pracovní

Žák provádí rozbory a zápisy řešení úloh a zdokonaluje tak svůj grafický projev, využívá matematické poznatky a dovednosti v praktických činnostech jako jsou odhady, měření, porovnávání a orientace. Získává návyk trpělivé a pečlivé práce a plní své povinnosti.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolských projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

Matematika dílčím způsobem přispívá k naplnění cílů Ekodne.

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Vyučující uplatňuje v hodinách zejména metody heuristického rozhovoru, výkladu, samostatné a skupinové práce, využívá metodu projektové výuky a kooperativního učení. Typická pro matematiku je metody práce s chybou

Vyučující volí strategie, metody a formy, při kterých:

- ⇒ motivuje žáky zařazováním úloh z praxe a zajímavých úloh,
- ⇒ vyžaduje správné používání terminologie při prezentování nalezených způsobů řešení,
- ⇒ zařazuje metodu rozhovoru, kdy vhodně volenými otázkami vede žáky k objevování nových poznatků, vztahů a souvislostí,
- ⇒ zadává referáty a motivuje tak žáky k získávání informací na Internetu i v literatuře,
- ⇒ zadává úlohy vyžadující vzájemnou spolupráci s možností uplatnění individuálních schopností,
- ⇒ kladně hodnotí aktivitu žáků.

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových temat

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

Práce v hodinách bez ohledu na konkrétní obsah rozvíjí pozornost, schopnost soustředění, dovednost zapamatování, řešení problémů, dovednosti pro učení. Přispívá ke vzájemnému poznávání, rozvíjí schopnost vedení dialogu. Učí zvládat situace soutěže a konkurence.

2.4.2. **Výchova demokratického člověka**

Práce ve třídě a skupinách vede k pochopení významu řádu a pravidel, rozvíjí schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování, rozvíjí disciplinovanost, učí sebedůvěře, samostatnosti, schopnosti zaujmout vlastní stanovisko.

2.4.3. **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**

Není obsahem vzdělávacího oboru Matematika.

2.4.4. **Multikulturní výchova**

Při práci ve třídě a skupinách se žák učí přijímat druhé jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci.

2.4.5. **Mediální výchova**

Žáci se učí využívat různé zdroje informací a informace také předávat. Referáty slouží k rozvoji jejich komunikačních schopností.

2.4.6. **Člověk a svět práce**

Studenti si utvářejí správné pracovní návyky, plánují pracovní činnosti a postupy.

2.4.7. **Environmentální výchova**

Úlohy vztahující se svým obsahem k environmentální výchově jsou řešeny v rámci tematických celků procenta a rovnice a nerovnice.

2.5. **Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“**

Není obsahem vzdělávacího oboru Matematika.

2.6. **Příspěvek předmětu k rozvoji schopnosti studenta aplikovat ICT v daném oboru**

V rámci vzdělávacího předmětu matematika se žáci učí využívat prostředky výpočetní techniky. Jsou vedeni k efektivnímu využívání kalkulátoru, seznamují se s vhodným počítačovým softwarem a využívají některé typy výukových programů.

2.7. **Používané učebnice**

Učebnice:

J. Herman a kol.: *Matematika pro nižší ročníky víceletých gymnázií*, Prometheus, Praha

Ostatní:

Tabulky, sbírky úloh, výukové programy, Internet

2.8. **Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu**

Hodnocení a klasifikace probíhá průběžně během celého klasifikačního období.

Získávání podkladů pro hodnocení a klasifikaci:

- sledování výkonů žáka a jeho připravenosti na vyučování včetně zpracování domácích úkolů
- sledování aktivity, pozornosti a práce žáka v hodině
- individuální přístup při hodnocení písemného a grafického projevu žáků
- pozorování žáka při samostatné práci a práci ve skupině
- sebehodnocení a vzájemné hodnocení žáků
- různé druhy zkoušek (písemné, ústní) zahrnující otevřené i uzavřené úlohy
- čtvrtletní písemné práce

Zájem o předmět, úroveň domácí přípravy, míru aktivity ve vyučovacích hodinách a sebehodnocení zahrnuje vyučující do celkové klasifikace na konci klasifikačního období v přiměřené míře.

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

Pro autoevaluaci slouží dále komerční srovnávací testy a jejich rozbor a rozbor úspěšnosti žáků v soutěžích a olympiádách.

Vzdělávací oblast: INFORMAČNÍ a KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

Vzdělávací oblast ICT se realizuje především ve vzdělávacím oboru a předmětu:

Vzdělávací obor	Informační a komunikační technologie
Předmět	Informatika a výpočetní technika

Očekávané výstupy oboru jsou realizovány také téměř ve všech ostatních předmětech. Informace o tom, jak daný předmět přispívá k naplňování OVO ICT jsou obsaženy v textové části osnov u každého předmětu.

Název vyučovacího předmětu: INFORMATIKA a VÝPOČETNÍ TECHNIKA

1. Charakteristika předmětu

1.1.   Obecná charakteristika předmětu

Vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie umožňuje všem žákům získat základní dovednosti v ovládnutí výpočetní techniky, orientovat se ve světě informací, zpracovat získané informace a využít je v dalším vzdělávání i v praktickém životě. Získané dovednosti jsou nezbytným předpokladem uplatnění na trhu práce, podmínkou k profesnímu růstu i k rozvíjení zájmové činnosti.

Zvládnutí výpočetní techniky, vyhledávání informací na Internetu a jejich efektivní zpracování umožňuje realizovat metodu „učení kdekoliv a kdykoliv“, umožňuje lepší využití mnohonásobně většího počtu dat a informací bez enormního zatížení paměti a vhodně doplňuje běžné učební texty a pomůcky. Dovednosti získané v tomto předmětu umožňují žákům úspěšně aplikovat výpočetní techniku ve všech oblastech celého základního vzdělávání a stávají se jejich nedílnou součástí.

1.2.   Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ

Předmět se na 1. stupni nevyučuje, pro potřeby osnov se nepředpokládají aktivní znalosti žáků, přestože s největší pravděpodobností již s výpočetní technikou zkušenosti mít budou.

1.3.   Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Předmět Informatika a výpočetní technika svým obsahem naplňuje vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie a z části také vzdělávací oblast Člověk a svět práce.

1.4.   Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

1.4.1.   Člověk a zdraví

Vyhledávání informací týkající se zdraví, vytvoření prezentace na téma zdravá výživa a životní styl, hygiena a bezpečné zacházení při práci s počítačem.

1.4.2.   Člověk a svět práce

Studenti se naučí vyhledávat informace, ověřit jejich věrohodnost a věcnou správnost, následně je zpracovávat při práci v textovém, tabulkovém či grafickém editoru, při

elektronické komunikaci v řešitelském týmu a prezentovat výsledky své práce. Dovednost ovládat široké možnosti výpočetní techniky studenti využijí při zpracování samostatných prací, referátů a prezentací, zadávaných v ostatních vyučovacích předmětech.

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení:

Hlavními tématy jsou – Internet, elektronická pošta, kancelářské programy, digitální technika.

Na nižším gymnáziu je předmět určen zejména k tomu, aby vytvořil co nejlepší podmínky pro využití ICT v ostatních předmětech. Bude proto zdůrazňovat spojení dovedností a znalostí práce s počítačem s ostatními předměty a bude preferovat orientaci na řešení úloh a problémů z praxe. Dále bude kladen důraz na praktické dovednosti studentů při ovládnutí počítače a periferních zařízení až po správné přístupy v případě poruch či havárií systému.

Předpokládá se, že vyučující v jednotlivých tematických celcích bude zohledňovat aktuální technické vybavení školy, úroveň znalostí studentů a jejich aktuální potřeby.

Hodinová dotace:

Předmět je zařazen do primy, sekundy a kvarty s pevnou časovou dotací 1 hodiny týdně.

Všechny třídy budou na výuku půleny.

Prostorové podmínky:

Pro výuku slouží dvě specializované učebny, v obou učebnách je k dispozici počítačová síť s připojením na Internet, interaktivní tabule a dataprojektor.

Organizační vymezení:

Výuka se odehrává v rámci vyučovacích hodin, na kurzech mediální výchovy a na exkurzích.

Využití ICT je nedílnou součástí většiny dlouhodobých projektů, na kterých se škola podílí.

1.6. Mezipředmětové přesahy – příspěvky ostatních předmětů

Cizí jazyk ↔ IVT: Studenti využijí pro snadnější porozumění odbornou terminologií.

IVT ↔ ostatní předměty: Dovednost ovládat široké možnosti výpočetní techniky studenti využijí při zpracování samostatných prací, referátů a prezentací, zadávaných v ostatních vyučovacích předmětech.

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Studenti se seznámí se základními pojmy informatiky a výpočetní techniky a získají teoretické znalosti a praktické dovednosti nezbytných při práci s informacemi a zařízeními výpočetní techniky. Zároveň se naučí techniku efektivně využívat a šetrně s ní zacházet.

Seznámí se se vznikem, přenosem, uchováním, zpracováním, sdělováním a využíváním informací, naučí se orientovat ve stále rostoucím množství informací a informačních zdrojů. Vedle rozšiřování a prohlubování gramotnosti studentů v této oblasti směřuje předmět svým obsahem zaměřeným k praxi, k rozvíjení jejich algoritmického myšlení a vede je k systematickému přístupu k řešení problémů. Studenti se mají naučit vyhledávat v klasických i elektronických zdrojích informací a využívat vyhledané informace a výpočetní techniku při řešení praktických úloh a problémů.

Studenti se naučí formulovat požadavek na vyhledání informace, posoudit relevantnost a věrohodnost získané informace využitím více zdrojů. Naučí se pracovat s Internetem nejen jako se zdrojem informací, prostředkem komunikace, ale i jako s prostředkem pro prezentaci výsledků činnosti jednotlivce i instituce.

Studenti by si měli na základě získaných kompetencí, poznatků, schopností a dovedností uvědomit možnosti informatiky při vlastním celoživotním vzdělávání a výpočetní techniku a dostupný software využívat ke zvýšení efektivnosti učení. Studenti by měli na základě získaných znalostí a vědomostí zaujmout odpovědný přístup k nevhodným obsahům vyskytujícím se na Internetu nebo jiných mediích. Zároveň by měli získat základní povědomí o autorských právech v oblasti softwaru.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Studenti se seznamují se vznikem, přenosem, uchováním, zpracováním, sdělováním a využíváním informací, naučí se orientovat ve stále rostoucím množství informací a informačních zdrojů. Studenti pochopí základní pojmy informatiky a výpočetní techniky. Využívají různé metody racionálního uvažování, posuzují získané výsledky a vyvozují závěry, vyhledávají a třídí informace na základě jejich pochopení a využívají je v procesu učení, v tvůrčích činnostech a praktickém životě.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Vedle rozšiřování a prohlubování gramotnosti studentů v této oblasti směřuje předmět svým obsahem zaměřeným na praxi k rozvíjení jejich algoritmického myšlení a vede je k systematickému přístupu k řešení problémů. Studenti se mají naučit vyhledávat v klasických i elektronických zdrojích informací a využívat vyhledané informace a výpočetní techniku při řešení praktických úloh a problémů.

2.1.3. Kompetence komunikativní

Studenti se naučí pracovat s Internetem nejen jako se zdrojem informací, prostředkem komunikace, ale i jako s prostředkem pro prezentaci výsledků činnosti jednotlivce.

2.1.4. Sociální a personální kompetence

Tyto kompetence jsou u studentů rozvíjeny při práci ve skupinách. Student vnímá názory druhých, přispívá k diskusím, obhajuje své vlastní názory, umí přijmout kritiku.

2.1.5. Kompetence občanské

Studenti by měli na základě získaných znalostí a vědomostí zaujmout odpovědný přístup k nevhodným obsahům vyskytujícím se na Internetu nebo jiných médiích. Zároveň by měli získat základní povědomí o autorských právech v oblasti softwaru.

2.1.6. Kompetence pracovní

Studenti se naučí techniku efektivně využívat, šetrně s ní zacházet a získat teoretické znalosti a praktické dovednosti nezbytné při práci s informacemi a zařízeními výpočetní techniky.

Studenti se naučí vyhledávat informace, ověřit jejich věrohodnost a věcnou správnost, následně je zpracovávat při práci v textovém, tabulkovém či grafickém editoru, při elektronické komunikaci v řešitelském týmu, a prezentovat výsledky své práce. Dovednost ovládat široké možnosti výpočetní techniky studenti využijí při zpracování samostatných prací, referátů a prezentací, zadávaných v ostatních vyučovacích předmětech.

2.1.7. Osobnostní a sociální výchova

Práce v hodinách rozvíjí pozornost, dovednost zapamatování, schopnost soustředění na řešení problému.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolních strategií, celoškolních projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

Znalosti dovednosti a schopnosti, které studenti získali v předmětu, využívají zejména při přípravě zahraničních exkurzí, při prezentaci výstupů z mimoškolních akcí, v komunikaci se zahraničními partnery.

Velmi podstatně se předmět podílí na splnění cílů mediálního kurzu v terciích.

2.3. **Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu**

Vyučující volí takové strategie, metody a formy, při kterých motivuje žáky zařazováním úloh z praxe a úloh, které se týkají ostatních předmětů. Výběrem vhodných úloh rozvíjí schopnost analyzovat problém a řešit problémy samostatně. Učí žáky získávat informace z Internetu a kriticky je hodnotit. Zadává úlohy vyžadující vzájemnou spolupráci. Učí navrhovat či používat různé informace i různé metody a postupy řešení. Kladně hodnotí aktivitu žáků.

Velmi důležitým aspektem pro práci v předmětu jsou silné mezipředmětové vztahy s naprostou většinou ostatních předmětů. K této skutečnosti je přihlédnuto při výběru obsahu učiva, s jehož pomocí je dosahováno očekávaných výstupů oboru.

2.4. **Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat**

2.4.1. **Osobnostní a sociální výchova**

V této oblasti je pozornost soustředěna na rozvíjení pozornosti, dovednost zapamatování, schopnosti soustředit se na řešení problému, vyhledání informací a ověření jejich věrohodnosti a věcné správnosti, následné zpracování při práci v textovém, tabulkovém či grafickém editoru, při elektronické komunikaci v řešitelském týmu a prezentaci výsledků práce.

2.4.2. **Výchova demokratického občana**

Dovednost ovládat široké možnosti výpočetní techniky studenti využijí při zpracování samostatných prací, referátů a vlastních prezentací zadávaných v ostatních vyučovacích předmětech.

2.4.3. **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**

Cílem je získání informací o zemích Evropy a světa, o jejich životě a aktuálních událostech, orientovat se v nabídce vzdělávacích, pracovních, kulturních příležitostí a snažit se o navazování kontaktů se studenty jiných zemí.

2.4.4. **Multikulturní výchova**

Studenti poznávají vzájemné vztahy mezi příslušníky různých národů a etnik.

2.4.5. **Mediální výchova**

Důraz bude kladen na využívání různých zdrojů informací, ověřování věrohodnosti a relevantnosti informací, na věcnou správnost a přesnou formulaci sdělení.

2.4.6. **Člověk a svět práce**

Studenti se naučí vyhledávat informace, ověřit jejich věrohodnost a věcnou správnost, následně je zpracovávat při elektronické komunikaci v řešitelském týmu a prezentovat výsledky své práce. Dovednost ovládat široké možnosti výpočetní techniky studenti využijí při zpracování samostatných prací, referátů a prezentací.

2.4.7. **Environmentální výchova**

Žáci zjišťují aktuální informace o stavu životního prostředí v blízkém okolí i ve světě, hledají způsoby řešení ekologických problémů.

2.5. **Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“**

Není obsahem vzdělávacího oboru IVT.

2.6. **Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru**

V předmětu IVT není tento bod potřebné rozpracovat.

2.7. Používané učebnice a další typické studijní materiály

Učebnice:

Pro předmět IVT nejsou učebnice používány.

Doporučované studijní materiály:

Manuály, řešené úkázkové úlohy, zdroje z Internetu,...

Navrátil, Pavel (2004): *S počítačem nejen k maturitě*, ComputerMedia, Prostějov

Navrátil, Pavel (2001): *Word pro školy*, ComputerMedia, Prostějov

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Pro celkové hodnocení používáme klasifikaci. K zjišťování pokroku studentů jsou využívány didaktické testy, samostatné práce, případně ústní zkoušení.

Kritéria pro hodnocení:

- úroveň zvládnutí požadovaných znalostí a dovedností
- schopnost řešit problémové situace
- úroveň komunikačních dovedností
- schopnost vykonávat činnosti smysluplně a řešit předpokládané problémy tvůrčím způsobem
- změny v chování, postojích a dovednostech

Pro celkové hodnocení studenta vyučující vezme v přiměřené míře v úvahu i zájem o předmět a projev studenta a jeho postoje ve vyučovacích hodinách.

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK a SPOLEČNOST

Vzdělávací oblast člověk a společnost zahrnuje tyto vzdělávací obory:

Vzdělávací obor	Dějepis
Předměty	Dějepis
Vzdělávací obor	Výchova k občanství
Předměty	Občanská nauka

Název vyučovacího předmětu: DĚJEPIS

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Vzdělávací oblast Člověk a společnost v základním vzdělávání vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci poznali dějinné, sociální a kulturně historické aspekty života lidí v jejich rozmanitosti, proměnlivosti a ve vzájemných souvislostech. Seznamuje žáky s vývojem společnosti a s důležitými společenskými jevy a procesy, které se promítají do každodenního života a mají vliv na utváření společenského klimatu. Zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů, rozvíjí vědomí příslušnosti k evropskému civilizačnímu a kulturnímu okruhu a podporuje přijetí hodnot, na nichž je současná demokratická Evropa budována. Důležitou součástí vzdělávání v dané vzdělávací oblasti je prevence rasistických, xenofobních a extrémistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv, k rovnosti mužů a žen a výchova k úctě k přírodnímu a kulturnímu prostředí i k ochraně uměleckých a kulturních hodnot.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ – zohlednění obsahu i KK stanovených pro 1. stupeň

Ve svém vzdělávacím obsahu navazuje přímo na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět (právě ta položila na 1. stupni ZŠ základy pro specializovanější výuku ve vzdělávacích oblastech Člověk a společnost, Člověk a příroda a ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví). Dějepis navazuje zejména na okruhy Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas. Stěžejní je pro dějepis okruh Lidé a čas.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Vzdělávací obor Dějepis je součástí vzdělávací oblasti Člověk a společnost..

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

Předmět vede žáky k pochopení historického vývoje v oblasti hygieny, bezpečnosti práce; vede k vytváření správných pracovních návyků a hygieny práce, k plánování pracovních činností a postupů.

1.4.1. Člověk a zdraví

Dějepis přispívá naplnění cílů vzdělávací oblasti především historickým pohledem. Poznatky získané v dějepise napomáhají žákům k tomu, aby pochopili hodnotu zdraví, smysl zdravotní prevence i hloubku problémů spojených s nemocí či jiným poškozením zdraví. Žáci se seznamují s různými nebezpečími, která ohrožovala a ohrožují zdraví v běžných i mimořádných situacích, Jde tedy z velké části o poznávání zásadních životních hodnot, o postupné utváření postojů k nim (pozitivní a negativní příklady z historie), které by měly vést k aktivnímu a správnému jednání ve prospěch zdraví.

1.4.2. Člověk a svět práce

Vede žáky k udržování pořádku na pracovním místě a dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce, k organizování a plánování své pracovní činnosti (vhodně prezentuje svou osobu a práci, adekvátně je hodnotí), využívání ICT při zpracování úkolů a referátů v dějepise. Tuto oblast dějepis obohacuje o historický pohled na jednotlivé kapitoly (trh práce a profesní volba, pracovněprávní vztahy, tržní ekonomika, státní hospodářství, finance)

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení:

V tematickém okruhu Místo, kde žijeme se žáci učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Důraz je kladen na praktické poznávání místních a regionálních skutečností, probouzení kladného vztahu k místu bydliště, rozvíjení národního cítění a vztahu k naší zemi.

V tematickém okruhu Lidé kolem nás si žáci postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu tolerance, pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy).

V tematickém okruhu Lidé a čas se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak a proč se čas měří, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů. Učí se poznávat, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. V tematickém okruhu se vychází od neznámějších událostí v rodině, obci a regionu a postupuje se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Podstatou tematického okruhu je vyvolat u žáků zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země. Proto je důležité, aby žáci mohli samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z dostupných zdrojů, především pak od členů své rodiny i od lidí v nejbližším okolí, aby mohli společně navštěvovat památky, sbírky regionálních i specializovaných muzeí, veřejnou knihovnu atd.

Učivo je uspořádáno v osmi chronologicky řazených tematických celcích (důraz je kladen především na dějiny 19. a 20. století). České dějiny jsou začleňovány do rámce evropského, eventuálně světového kontextu.

Tematické celky:

Člověk v dějinách, Počátky lidské společnosti, Nejstarší civilizace, Kořeny evropské kultury, Křesťanství a středověká Evropa, Objevy a dobývání, Počátky nové doby, Modernizace společnosti, Rozdělení a integrující se svět.

Časové vymezení:

Tyto tematické celky se mají probírat během čtyř let na nižším gymnáziu, a to při dvouhodinové dotaci týdně v každém ročníku.

Prostorové vymezení:

Pro výuku dějepis je k dispozici jedna multimediální učebna dějepis s ozvučenou interaktivní tabulí, PC, dataprojektorem, vizualizerem, DVD přehrávačem, videorekordérem a MC přehrávačem. V učebně jsou tematické nástěnky, k práci v hodinách jsou k dispozici atlasy a nástěnné mapy.

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

Organizační vymezení:

Výuka většinou probíhá ve vyučovacích hodin v délce 45 minut. Je doplňována tematickými exkurzemi.

1.6. Mezipředmětové přesahy

Příspěvek ostatních předmětů

Jazyk a jazyková komunikace:	metody studia textu, internacionalizace jazyka (odborná terminologie)
Matematika a její aplikace:	počítání času (orientace na časové přímce – kladná a záporná čísla)
Informační a komunik. technologie:	práce s informacemi a jejich zpracování ICT
Občanská nauka:	nejúžší vazba na vzdělávací obor Výchova k občanství - využití terminologie oboru
Člověk a příroda:	vědecké objevy a vynálezy, vývoj člověka, životní prostředí, pochopení nerovnoměrnosti vývoje v různých částech světa vzhledem k různým přírodním podmínkám, orientace v prostoru – zeměpisná mapa
Umění a kultura:	terminologie oboru, vnímání uměleckých děl (výtvarné umění a hudba)
Člověk a zdraví:	hygiena při vyučovacím procesu
Člověk a svět práce:	pracovní návyky (odpovědnost, vytrvalost, soustavnost, tvořivost)

Příspěvek dějepisu

Předmět dějepis má sám o sobě integrující povahu a umožňuje žákům uvědomit si vývoj jednotlivých oborů (oblast humanitní a umění, přírodní vědy a technika) v prostoru a čase.

Cizí jazyky:	práce s populárně naučnou literaturou, rozvoj komunikačních kompetencí
Matematika a její aplikace:	počítání času (orientace na časové přímce)
Informační a komunik. technologie:	sledování aktuálního dění v regionu a ve světě, práce s informacemi
Člověk a společnost:	nejúžší vazba na vzdělávací obor Výchova k občanství (politické dějiny, regionální dějiny, dějiny každodennosti)
Člověk a příroda:	dějiny vědy a techniky, vývoj vztahu člověk a příroda v čase, orientace v prostoru – rozdíl mezi zeměpisnou a historickou mapou)
Umění a kultura:	dějiny výtvarného umění a hudby
Člověk a zdraví:	dějiny tělesné kultury a hygieny
Člověk a svět práce:	pracovní návyky (odpovědnost, vytrvalost, soustavnost, tvořivost), výroba modelů

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Vzdělávání v oboru dějepis směřuje k:

- ⇒ rozvíjení vlastního historického vědomí, poznávání nejvýznamnějších společenských jevů, procesů, hodnot a osobností, které v minulosti vytvářely obraz světa a jež se promítají do současnosti
- ⇒ vnímání obrazu hlavních vývojových linií především evropské civilizace v rovině národních, regionálních a lokálních dějin
- ⇒ hledání kořenů soudobých společenských dějů v minulosti a poznávání skutečnosti, že člověk není pouze objektem historického dění, ale i jeho aktivním a odpovědným spoluvůrcem
- ⇒ získávání orientace v historickém čase, pochopení souvislostí dějinných událostí a procesů
- ⇒ poznávání historických pramenů a zprostředkovaných zdrojů historického poznání (muzea, knihovny, populárně vědecká literatura apod.)

- ⇒ chápání mnohostrannosti historické interpretace a zvyšování odolnosti vůči myšlenkové manipulaci
- ⇒ porozumění historickému vývoji jako mnohvrstevnatému, nerovnoměrnému, rozmanitému a souvislostmi provázanému toku dějů
- ⇒ chápání kulturní rozmanitosti světa jako přirozeného důsledku vývojové nestejnorodosti, vnímání odlišností náboženských a civilizačních soustav jako zdroje výměny hodnot a vzájemného obohacování a k rozvíjení vědomí multikulturní snášenlivosti a tolerance
- ⇒ nabývání úcty ke kulturnímu a duchovnímu odkazu vlastního národa, evropské civilizace i civilizací ostatních, respektování jedinečnosti, neopakovatelnosti a důstojnosti lidského života
- ⇒ utváření pozitivního hodnotového systému opřené o historickou zkušenost lidstva

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Žák získává základní poznatky o historii lidské společnosti (orientuje se v historickém čase a prostoru), osvojuje si základní historické pojmy a dovede s nimi pracovat, dokáže charakterizovat činnost a jednání jednotlivých sociálních skupin, chápe rozmanitost kultur, jejich vývoj i projevy, dokáže jmenovat a ocenit významné památky; dokáže čerpat z učebnice, literatury a dalších pramenů.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Žák samostatně vyhledává shodné, podobné a odlišné znaky historických procesů, chápe fungování společnosti v různých společenských systémech, rozumí jim a vysvětlí je, posuzuje různé pohledy na dějinné skutečnosti, chápe a oceňuje významné události a vymoženosti v současném kontextu.

2.1.3. Kompetence komunikativní

Žák logicky, souvisle a kultivovaně formuluje a vyjadřuje své názory, spolupracuje se spolužáky a diskutuje s nimi, obhajuje své názory a vhodně argumentuje, využívá ICT, obrazové i textové materiály.

2.1.4. Kompetence sociální a personální

Při skupinové práci a žák jedná slušně, tolerantně, asertivně a samostatně.

2.1.5. Kompetence občanské

Žák respektuje, oceňuje a chrání tradice, kulturní i historické dědictví lidstva.

2.1.6. Kompetence pracovní

Student dokáže čerpat poznatky z věkově přístupných historických pramenů, dokáže prezentovat výsledky své práce; dokáže využít znalosti a dovednosti pro svůj osobnostní i budoucí profesní zaměření.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolních projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

Dějepis se podílí na projektovém dni Ekoden souvisejícím s environmentální problematikou.

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Součástí strategie vyučování je „naučit žáka učit se“. Žák nemůže být pouze pasivním příjemcem informací, proto jsou preferovány aktivizační metody. Jejich cílem je vzbudit žákovu pozornost, probudit zájem o dějepis a motivovat k další činnosti. V dějepisném vyučování to znamená realizovat činnosti, které se co nejvíce podobají práci historika a které přispívají k rozvoji

historického myšlení. Mezi činnosti ve vyučování budou zařazovány následující aktivity: vyhledávání, shromažďování a třídění historického materiálu z nejrůznějších zdrojů, práce s textem verbálním, ikonickým i kombinovaným (zaměřená od prostého porozumění odbornému textu po samostatné získávání informací z textu), kritický přístup k mediálním informacím, navozování činností, při nichž se žáci učí problém analyzovat, rozpoznávat jeho příčiny, důsledky, následky a uvažovat o alternativních řešeních.

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat

Průřezová témata jsou zahrnuta do vyučovacích hodin, případně v rámci Ekodne.

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana (občanská společnost a škola, občan, občanská společnost a stát, formy participace občanů v politickém životě, principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování).

2.4.2. Výchova demokratického člověka

Výchova k spravedlnosti, toleranci a odpovědnosti; porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení problémů; orientace ve složitostech dnešní demokratické a pluralitní společnosti; vytváření demokratické atmosféry ve třídě („laboratoř demokracie“).

2.4.3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (chápání národních, evropských a světových dějin ve vzájemných souvislostech).

2.4.4. Multikulturní výchova

Multikulturní výchova (kulturní diference, lidské vztahy, etnický původ, multikulturalita, principy sociálního smíru a solidarity).

2.4.5. Mediální výchova

Kritické čtení a vnímání mediálního sdělení, interpretace vztahu mediálních sdělení a reality, stavba mediálních sdělení, vnímání autora mediálních sdělení, fungování a vliv médií ve společnosti, tvorba mediálního sdělení a práce v realizačním týmu.

2.4.6. Člověk a svět práce

Bezpečnost práce, organizování a plánování své pracovní činnosti, využívání ICT při zpracování úkolů a referátů v dějepise. Tuto oblast dějepis obohacuje o historický pohled na jednotlivé kapitoly (trh práce a profesní volba, pracovněprávní vztahy, tržní ekonomika...).

2.4.7. Environmentální výchova

Ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí.

2.5. Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“

Předmět umožní historický pohled na mimořádné události.

2.6. Příspěvek dějepisu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT

Vede k vyhledávání informací pomocí ICT, nabízí možnost prezentace referátů na PC.

2.7. Používané učebnice a další typické studijní materiály

Učebnice:

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

prima:

Rulf, J. – Válková, V. (1997): *Dějepis 6*. SPN, Praha

Tesařová, M. (2004): *Časová přímka. Starověk - nejstarší civilizace*. Pro Mensu vydal Ludvík Kovář - GUMRUCH DTP, Praha

sekunda:

Čechura, J., Dudák, V., Ryantová, M. (1998): *Dějepis 7*, SPN, Praha

tercie:

Hlavačka, M. (1999): *Dějepis 8*. SPN, Praha

kvarta:

Kuklík, J. - Kocian, J. (1999): *Dějepis 9*, SPN, Praha

Pracovní sešity:

Pracovní sešit – Dějepis 6 (2002). SPN, Praha

Pracovní sešit – Dějepis 7 (2002). SPN, Praha

Pracovní sešit – Dějepis 8 (2002). SPN, Praha

Pracovní sešit – Dějepis 9 (2006). SPN, Praha

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Kontrola a evaluace ze strany učitele se uskutečňuje v průběhu celého čtyřletého vzdělávacího cyklu formou ústního zkoušení, písemných testů a prověrek, prezentací výsledků samostatné práce (za účelem klasifikace, ale i diagnostiky - zjištění momentální úrovně OVO). Učitel využívá v hodinách jako motivační prvek i průběžné slovní hodnocení.

Autoevaluace je naplňována tím, že učitel požaduje od studentů slovní hodnocení výsledků jejich práce i práce jejich spolužáků, vzájemné porovnávání samostatné práce, umožňuje jim navrhnout známky a jejich návrh zdůvodnit.

Název vyučovacího předmětu: **OBČANSKÁ VÝCHOVA**

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Předmět se zaměřuje na orientaci žáků v sociální realitě a na jejich začleňování do společnosti. Pomáhá jim pochopit sebe i druhé lidi. Seznamuje je s rodinnými a dalšími společenskými vztahy, s hospodářským životem, s činností politických institucí a orgánů. Učí žáky respektovat mravní principy a pravidla společenského soužití. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků. Učí je vyjadřovat myšlenky, poznatky a dojmy a reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ

Předmět občanská výchova přímo navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět pro 1. stupeň ZŠ. Tato oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, techniky, zdraví. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život. Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je členěna do pěti tematických okruhů: Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody a Člověk a jeho zdraví, jež na základě konkrétních nebo modelových situací směřují k prvotním poznatkům a dovednostem budoucího občana demokratického státu.

Na počátku výuky předmětu občanská výchova se předpokládá osvojení zejména těchto klíčových kompetencí:

- ⇒ samostatně vyhledává a třídí informace o regionu i celé ČR, Evropě a kontinentech – (Místo, kde žijeme),
- ⇒ respektuje, chrání a oceňuje naše tradice a kulturní i historické dědictví,
- ⇒ chápe základní globální problémy a základní zákony a společenské normy, svá práva a povinnosti (Lidé kolem nás),
- ⇒ vnímá různé problémové situace v denním životě, pojmenuje některé rodáky, památky, události,
- ⇒ orientuje se v reáliích naší vlasti (Lidé čas),
- ⇒ rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte,
- ⇒ uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou,
- ⇒ uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví (Člověk a jeho zdraví).

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Předmět občanská výchova náleží do vzdělávací oblasti Člověk a společnost.. Vzdělávací obor Výchova k občanství rozvíjí především občanské a právní vědomí žáků. Předmět pokrývá i vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví, který je začleněn do vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. Předmět částečně naplňuje i vzdělávací oblast Člověk a svět práce, konkrétně vzdělávací okruh Svět práce.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

Vybrané výstupy Výchovy ke zdraví jsou zařazeny do ŠVP v primách, sekundách, terciích a v tabulkové části označeny v poznámce jako výchova ke zdraví. Hlavními tématy jsou pozitivní životní hodnoty a postoje, správné a aktivní jednání ve prospěch zdraví. Výchovu ke zdraví částečně pokrývají i předměty BIO a TEV.

1.4.2. Člověk a svět práce

Tematický okruh Svět práce je zařazen do kvarty a označen v tabulkové části. Žáci se v něm zabývají zvláště profesní volbou a pracovněprávními vztahy.

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení:

Vzdělávací obsah oboru Výchova k občanství zahrnuje pět základních tematických okruhů:

- ⇒ Člověk ve společnosti
- ⇒ Člověk jako jedinec
- ⇒ Stát a hospodářství
- ⇒ Stát a právo
- ⇒ Mezinárodní vztahy
- ⇒ Globální svět.

Hodinová dotace:

Občanská nauka se vyučuje jednu vyučovací hodinu týdně v každém ročníku nižšího gymnázia.

Prostory pro výuku:

specializovaná učebna vybavená videopřehrávačem, počítačem, zpětným projektoem, CD přehrávačem, diktafonem a tabulí White Board, k dispozici jsou flipcharty pro prezentaci výstupů skupinové práce

Organizační vymezení:

vyučovací hodina, práce na projektech, exkurze, besedy

1.6. Mezipředmětové přesahy

OBV ↔ ČJL	jazyková terminologie, psaný a mluvený projev, práce s textem
OBV ↔ MAT	práce se statistickými daty, výpočty, grafy
OBV ↔ DEJ	historické a politické souvislosti
OBV ↔ ZEM	práce s mapou, geografické a demografické souvislosti, cizí kultury
OBV ↔ BIO	přírodní prostředí a jeho ochrana
OBV ↔ CJ	význam cizích slov
OBV ↔ IVT	práce s informacemi a jejich zpracování
OBV ↔ EVH, EVV	umělecké slohy a styly, výtvarné techniky

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Předmět OBV se zaměřuje na mezilidské vztahy a vazby ve společnosti. Vede žáky k sebepoznání a k pochopení druhých lidí, seznamuje je s rodinnými vztahy, hospodářským životem, s činností politických institucí a mezinárodních organizací. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, učí je respektovat mravní principy a zodpovědnosti za vlastní jednání. Motivuje žáky ke spolupráci a aktivní účasti na řešení problémů. Rozvíjí úctu k vlastnímu národu i k jiným národům a respektuje odlišnost. Vede je k vyjadřování vlastních myšlenek, názorů a postojů.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Rozvíjí OBV ve vyučovacích hodinách a při práci na projektech tím, že žáci vyhledávají a třídí informace, kterých využijí v praktickém životě, uvádí věci do souvislostí (na PC, návštěvou na úřadech, v encyklopediích, v odborných časopisech...)

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Žák je nabude tím, že přemýšlí o příčinách situací, vyhledá vhodné informace a samostatně problémy řeší; kriticky myslí (problémy lidských práv, mezigenerační vztahy, globální problémy, dospívání).

2.1.3. Kompetence komunikativní

Jsou rozvíjeny při skupinové práci, v projektovém vyučování, při týmovém řešení úkolů tím, že žák naslouchá druhým, prezentuje výsledky projektů, obhájí svůj názor, vhodně argumentuje; využívá informativních a komunikačních prostředků, vyjadřuje se výstižně a kultivovaně.

2.1.4. Sociální a personální kompetence

Žák je získává prací v týmu, přispívá k diskusi ve skupině a v celé třídě, k upevňování dobrých mezilidských vztahů.

2.1.5. Kompetence občanské

Žák si je osvojuje tím, že je schopen empatie, odmítá útlak a hrubé zacházení; chápe základní společenské normy a zákony; zná svá práva a povinnosti; rozhoduje se a chová se zodpovědně v daných situacích; oceňuje naše tradice a kulturní a historické dědictví a aktivně se zapojuje do kulturního a sportovního dění; chápe základní ekologické a environmentální problémy.

2.1.6. Kompetence pracovní

Žák využívá získaných znalostí a zkušeností pro své profesní zaměření, rozvíjí i své podnikatelské myšlení, oceňuje kvalitu, funkčnost, hospodárnost výsledků pracovní činnosti, ale i ochranu zdraví a životního prostředí a dalších hodnot.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolských projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

Předmět OBV garantem přípravy projektu „Projekt Občan“, koordinuje práci tříd a studentů v průběhu humanitárních akcí jako je např. Srdíčkový den, Bílá pastelka, atd. Předmět organizačně zajišťuje i účast tříd v dalších humanitárních projektech typu adopce na dálku.

Dílním způsobem se podílí na naplnění cílů projektu „Ekoden“ a „Branný den“.

Předmět se spolupodílí na naplnění očekávaných výstupů v průběhu adaptačních kurzů a mediálních kurzů na nižším gymnáziu.

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Metody a formy jsou v souladu se specifiky předmětu. Soustředí se zvláště na práci se zdroji společenskovedních informací (Internet, TV, ...). Nejčastější metodou je skupinová práce, práce na projektech, samostatná práce, diskuse, referáty, výklad, řízený rozhovor. Žáci vyhledávají a třídí informace, uvádějí věci do souvislosti, řeší problémy samostatně, kriticky myslí, řeší úkoly v týmu, obhájí svůj názor, vhodně argumentují.

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat

Průřezová témata jsou nedílnou součástí vzdělávací oblasti Člověk a společnost, zvláště oboru Výchova k občanství. Jsou zahrnuta do plánu vyučovacích hodin nebo realizována v rámci různých projektů, projektových dnů (Ekoden, Branný den,...), adaptačních, mediálních a jiných kurzů.

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

Řešení vztahu k sobě, mezilidských vztahů, morálka, hodnoty, období dospívání, volba povolání.

2.4.2. Výchova demokratického člověka

Občanská společnost, principy, demokracie, Ústava ČR, volby.

2.4.3. **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**

Evropská unie, světový názor, životní styl, integrace.

2.4.4. **Multikulturní výchova**

Kulturní dědictví, globální výchova, lidská práva, identita, multikulturalita.

2.4.5. **Mediální výchova**

Spolupráce s neziskovými organizacemi – propagace v médiích, vliv médií na kulturu a politiku, světový názor, kritické čtení.

2.4.6. **Člověk a svět práce**

Tematický okruh Svět práce je zařazen do kvarty a označen v tabulkové části osnov. Žáci se v něm zabývají zvláště profesní volbou, otázkami výběru vhodného směru dalšího studia a pracovněprávními vztahy.

2.4.7. **Enviromentální výchova**

Vztah člověka a prostředí, konzumní životní styl, nevládní organizace, ekologický program politických stran, ochrana životního prostředí.

2.5. **Příspěvek předmětu k naplnění metodického pokynu „Ochrana člověka za mimořádných událostí“**

Osobní bezpečí, práva dětí, rodinný život, lidská práva (prima)
Integrovaný záchranný systém (IZS) – Svět kolem nás (sekunda)
Osobní bezpečí, násilí v sexualitě, první pomoc při zraněních
IZS, první pomoc při úrazech, MČK a jiné organizace, humanitární činnost

2.6. **Příspěvek předmětu k rozvoji schopnosti studenta aplikovat ICT v daném oboru**

Metody a formy jsou v souladu s charakterem předmětu, jeho specifiky a technickými možnostmi PK. Soustředí se zvláště na práci se zdroji společenských informací, jako jsou Internet, TV, videoprogramy, encyklopedie, noviny, časopisy, odborné publikace či rozhlasové nahrávky. Metody: skupinová práce, projekty, samostatná práce, diskuse, referáty, výklad, řízený rozhovor, prezentace v POWER POINTU.

2.7. **Používané učebnice a další studijní materiály**

Učebnice:

Janošková, D. a kol. (2003) : *Občanská výchova s blokem Rodinná výchova pro 6. ročník základní školy a primu víceletého gymnázia*. Fraus, Plzeň

Janošková, D. a kol. (2004) : *Občanská výchova s blokem Rodinná výchova pro 7. ročník základní školy a primu víceletého gymnázia*. Fraus, Plzeň

Janošková, D. a kol. (2005) : *Občanská výchova s blokem Rodinná výchova pro 8. ročník základní školy a primu víceletého gymnázia*. Fraus, Plzeň

Janošková, D. a kol. (2006) : *Občanská výchova s blokem Rodinná výchova pro 9. ročník základní školy a primu víceletého gymnázia*. Fraus, Plzeň

2.8. **Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu**

Kontrola a evaluace se uskutečňuje v průběhu celého čtyřletého vzdělávacího cyklu na nižším gymnáziu. Systém hodnocení v předmětu je nastaven tak, aby žák plněním svých úkolů o svém hodnocení spouštěl, učil se tím odpovědnosti a samostatnosti. Současně umožní žákům napravit dílčí neúspěch a motivuje je tak pro další práci v předmětu.

Oblasti hodnocení:

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

- rozvoj oborových znalostí
- rozvoj dovedností, svědčících o postupném rozvoji kompetencí charakteristických pro předmět
- aktivní zapojení do výuky

Používané metody kontroly a evaluace:

- kontrolní testy a ústní zkoušení
- samostatná práce
- pololetní práce
- domácí úkoly a vedení sešitu
- rozhovory
- pozorování
- vlastní hodnocení žáků

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK a PŘÍRODA

Vzdělávací oblast člověk a společnost zahrnuje tyto vzdělávací obory:

Vzdělávací obor	Fyzika
Předměty	Fyzika
Vzdělávací obor	Chemie
Předměty	Chemie
Vzdělávací obor	Přírodopis
Předměty	Biologie
Vzdělávací obor	Laboratorní práce z přírodovědných předmětů
Předměty	Laboratorní práce z přírodovědných předmětů
Vzdělávací obor	Zeměpis
Předměty	Zeměpis

Název vyučovacího předmětu: FYZIKA

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Vyučovací předmět fyzika poskytuje žákům prostředky a metody pro hlubší porozumění fyzikálním jevům a jejich zákonitostem. Dává jim tím i potřebný základ pro lepší pochopení a využívání současných technologií a pomáhá jim lépe se orientovat v běžném životě. Ve fyzice dostávají žáci příležitost poznávat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se. Fyzika také významně podporuje vytváření otevřeného myšlení (přístupného alternativním názorům), kritického myšlení a logického uvažování. Fyzika svým činnostním a badatelským charakterem výuky umožňuje žákům hlouběji porozumět zákonitostem přírodních procesů, a tím si uvědomovat i užitečnost fyzikálních poznatků a jejich aplikací v praktickém životě. Zvláště významné je, že při studiu přírody specifickými poznávacími metodami si žáci osvojují i důležité dovednosti. Jedná se především o rozvíjení dovednosti soustavně, objektivně a spolehlivě pozorovat, experimentovat a měřit, vytvářet a ověřovat hypotézy o podstatě pozorovaných fyzikálních jevů, analyzovat výsledky tohoto ověřování a vyvozovat z nich závěry. Žáci se tak učí zkoumat příčiny přírodních procesů, souvislosti či vztahy mezi nimi, klást si otázky (Jak? Proč? Co se stane, jestliže?) a hledat na ně odpovědi, vysvětlovat pozorované jevy, hledat a řešit poznávací nebo praktické problémy, využívat poznání zákonitostí fyzikálních procesů pro jejich předvídání či ovlivňování.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ – zohlednění obsahu i KK stanovených pro 1. stupeň

Svým vzdělávacím obsahem navazuje předmět fyzika na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět zařazený do 1. stupně základního vzdělávání (která zahrnuje předměty prvouka, vlastivěda a přírodověda), zejména na její tematické okruhy Lidé a čas a Rozmanitost přírody, které obsahují základní informace o fyzikálních veličinách a jejich měření, o látkách a jejich skupenstvích, o astronomii Sluneční soustavy.

Na počátku výuky fyziky se předpokládá osvojení očekávaných výstupů a klíčových kompetencí, kterých mají žáci nabýt na konci 1. stupně vzdělávání v rámci této vzdělávací oblasti:

Žák využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy.

Žák pozoruje, popisuje a porovnává viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.

Žák provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů.

Žák vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období.

Žák založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Vyučovací předmět fyzika je součástí vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Dále je v tomto předmětu integrován tematický okruh Práce s laboratorní technikou ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

Realizuje se zejména v tematech: Bezpečné zacházení se spotřebiči, Tepelné spotřebiče, Co jsme se naučili o zvuku, Vnitřní energie, Teplo, Tepelné záření, Elektrická energie, Střídavý proud, Elektromagnetické záření, Jaderná energie.

1.4.2. Člověk a svět práce

Tímto tematem se zabýváme v přírodovědném praktiku z fyziky. Přispívá k naplnění očekávaných výstupů v rámci tematického okruhu Práce s laboratorní technikou .

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení předmětu:

Vzdělávací obsah fyziky zahrnuje tyto tematické okruhy:

- ⇒ Látky a tělesa,
- ⇒ Pohyb těles síly,
- ⇒ Mechanické vlastnosti tekutin,
- ⇒ Energie,
- ⇒ Zvukové děje,
- ⇒ Elektromagnetické a světelné děje,
- ⇒ Vesmír.

Týdenní hodinová dotace:

Ve druhém, třetím a čtvrtém ročníku nižšího gymnázia 2 vyučovací hodiny týdně. Přírodovědné praktikum je realizováno v druhém ročníku dvěma hodinami jednou za čtyři týdny s polovinou třídy, tj. průměrně 0,5 hodiny týdně. V třetím a čtvrtém ročníku nižšího gymnázia je přírodovědné praktikum dvě hodiny jednou za tři týdny a třída je dělena na třetiny.

Prostory pro výuku:

Specializovaná učebna fyziky vybavená videopřehrávačem, zpětným projektořem a prostornou katedrou na provádění pokusů, laboratoř s počítači, školním experimentálním systémem ISES, interaktivním displejem a sbírkou pomůcek pro pokusy z fyziky.

Organizační vymezení:

Předmět je realizován formou vyučovacích hodin. Tyto hodiny jsou realizovány dvěma způsoby: vyučovací hodina fyziky-společná výuka pokud možno v odborné učebně, věnovaná studiu nového tématu, řešení teoretických úloh a problémů.

V přírodovědných praktikách z fyziky probíhá výuka ve skupinách žáků v laboratoři fyziky, je věnovaná především laboratorním pracím, občas i řešení složitějších teoretických problémů.

1.6. Mezipředmětové přesahy

Matematika ↔ Fyzika:	Fyzika využívá: převody jednotek (fyzika sekunda, matematika prima kromě objemu, který je v matematice v sekundě), vyjádření podílu zlomkem u hustoty (sekunda), soustavu souřadnic u grafů pohybů (sekunda, matematika prima), úměrnosti u pohybu (fyzika 2. pololetí sekundy), řešení jednoduchých rovnic s jednou početní operací, procenta (účinnost v tercii, matematika sekunda 1. pololetí), výpočet neznámé ze vzorce. Fyzika poskytuje matematice praktické procvičení výše uvedených úkonů a počítání s desetinnými čísly.
Chemie ↔ Fyzika:	Fyzika poskytuje chemii znalosti v zavedení veličiny hustota, měření teploty, atomy a molekuly a galvanický článek. Chemie probere v tercii stavbu atomu, což využije fyzika v kvartě v jaderné fyzice.
Zeměpis ↔ Fyzika:	Fyzika využije učiva o magnetickém poli Země, buzole, azimutu, gravitační síle (kvalitativně), přílivu a odlivu, atmosférickém tlaku, teplotě, záření (ozónová vrstva), zatmění, které probere zeměpis v primě. U TC Zdroje energie v závěru FYZ je možné navazovat na tuto problematiku, zařazenou v ZEM z geografického pohledu v TC průmysl ČR na začátku kvarty.
Biologie ↔ Fyzika:	Fyzika využije učiva biologie o lidském sluchu a zraku (tercie 2. pololetí v biologii) v tematu zvuk a světelné děje. Biologie může v kvartě navázat na částicovou stavbu látek a skupenství z fyziky.

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Vzdělávání v předmětu Fyzika směřuje utváření a rozvíjení klíčových kompetencí u žáků zejména tím, že je vede k:

- ⇒ zkoumání fyzikálních faktů a jejich souvislostí s využitím různých empirických metod poznávání (pozorování, měření, experiment) i různých metod racionálního uvažování,
- ⇒ potřebě klást si otázky o průběhu a příčinách různých fyzikálních procesů, správně tyto otázky formulovat a hledat na ně adekvátní odpovědi,
- ⇒ způsobu myšlení, které vyžaduje ověřování vyslovovaných domněnek o přírodních faktech více nezávislými způsoby,
- ⇒ posuzování důležitosti, spolehlivosti a správnosti získaných fyzikálních dat pro potvrzení nebo vyvrácení vyslovovaných hypotéz či závěrů,
- ⇒ zapojování do aktivit směřujících šetrnému chování přírodním systémům, ke svému zdraví i zdraví ostatních lidí,
- ⇒ porozumění souvislostem mezi činnostmi lidí a stavem přírodního a životního prostředí,
- ⇒ uvažování a jednání, která preferují co nejefektivnější využívání zdrojů energie v praxi, včetně co nejširšího využívání jejich obnovitelných zdrojů, zejména pak slunečního záření, větru a vody,
- ⇒ utváření dovedností vhodně se chovat při kontaktu s objekty či situacemi potenciálně či aktuálně ohrožujícími životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí lidí.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence učení

Kompetence k učení rozvíjí student při zkoumání fyzikálních faktů a jejich souvislostí s využitím různých empirických metod poznávání (pozorování, měření, experiment) i různých metod racionálního uvažování, při posuzování získaných výsledků a vyvozování závěrů, při vyhledávání a třídění informací na základě jejich pochopení a při jejich efektivním využívání v procesu učení, v tvůrčích činnostech a praktickém životě.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Student odpovídá na otázky o průběhu a příčinách různých fyzikálních procesů. Student by měl správně tyto otázky formulovat a hledat na ně adekvátní odpovědi, student je veden ke způsobu myšlení, které vyžaduje ověřování vyslovovaných domněnek o přírodních faktech více nezávislými způsoby, k posuzování důležitosti, spolehlivosti a správnosti získaných fyzikálních dat pro potvrzení nebo vyvrácení vyslovovaných hypotéz či závěrů.

2.1.3. Komunikativní kompetence

Student rozvíjí komunikativní kompetence v průběhu skupinové práce v hodinách, při řešení praktických úloh ve fyzikální praktikě, při prezentaci výsledků a závěrů, při získávání teoretických podkladů pro studium z Internetu, prací s matematicko fyzikálními tabulkami, atd.

2.1.4. Sociální a personální kompetence

Tyto kompetence student rozvíjí především při skupinové práci v praktiku a v průběhu diskusí při řešení fyzikálních problémů, při týmovém řešení úkolů vyplývajících z projektového vyučování.

2.1.5. Občanské kompetence

Student respektuje řád odborné učebny, bezpečnostní předpisy, chová se zodpovědně v situacích ohrožujících zdraví člověka, respektovat ekologické souvislosti...

2.1.6. Pracovní kompetence

Pracovní kompetence žáci rozvíjejí používáním přístrojů a vybavení fyzikální laboratoře, při nichž využívají znalostí k práci na daném úkolu. Student zvládá tvorbu pracovního postupu, zápisu, umí zpracovávat naměřené hodnoty, formulovat teoretické závěry získané při praktických úlohách měření a pozorování. Student zlepšuje své manuální dovednosti při sestavování laboratorních aparatur a při práci s nimi v průběhu měření.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolních projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů...

Fyzika zajišťuje ucelenou část Branného dne, připravuje program o jaderné energetice a částečně blok věnovaný živelným katastrofám.

Fyzika se podílí na průběhu Ekodne.

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Vyučující motivuje žáky příklady a problémy z praxe. Zařazuje experimenty, vede žáky k popisu, vysvětlení a k vytvoření obecného závěru. Zařazuje úlohy vedoucí k odvození závěrů teoreticky a ukazuje nutnost ověření praxí. Zařazováním problémových úloh vede žáky k chápání souvislostí. Zadává referáty a vede tak žáky k získávání informací na Internetu a v literatuře. Zadává úlohy využívající vzájemnou spolupráci žáků. V laboratorních pracích využívá skupinové práce žáků. Při zpracování protokolů z laboratorních prací vede žáky k práci s chybou a k využití ICT pro zpracování výsledků, případně pro jejich prezentaci.

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat

Průřezová témata jsou zahrnuta do plánu běžných vyučovacích hodin nebo realizována v rámci „Branného dne“ a „Ekodne“. Velká pozornost je věnována zejména těmto průřezovým tématům:

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

Vyjádření názoru při řešení problémů, jeho obhájení. Spolupráce ve skupině při řešení úkolu a to zejména v laboratorních pracích.

2.4.2. Výchova demokratického člověka

Zdroje energie.

2.4.3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zdroje energie, vliv na životní prostředí

2.4.4. Multikulturní výchova

Zdroje fyzikálních poznatků

2.4.5. Mediální výchova

Získávání aktuálních informací z médií, využití výpočetní techniky v přípravě referátů, publikování na Internetu.

2.4.6. Člověk a svět práce

Uplatnění fyzikálních poznatků v praxi, stroje a zařízení, další navazující studium na VŠ.

2.4.7. Environmentální výchova

Ochrana životního prostředí a vliv lidské činnosti, jaderná energetika, ekologické zdroje energie, zvuk, tepelné záření, tepelné spotřebiče.

2.5. Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“

Problematicke ochrany člověka za mimořádných situací se fyzika věnuje především v tématech elektrické napětí, jaderná energie.

2.6. Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru

Hledání podkladů pro referáty na Internetu, užití experimentálního systému ISES v laboratorních pracích.

2.7. Používané učebnice a další studijní materiály

Učebnice:

Rauner, K.; Havel, V.; Höfer, G.; Kepka, J.; Petřík, J.; Prokšová, J.; Randa, M. (2004):

Fyzika pro 6. ročník základní školy a primu víceletého gymnázia. Fraus, Plzeň

Rauner, K., Havel, V., Höfer, G., Kepka, J., Petřík, J., Prokšová, J., Randa, M. (2004):

Fyzika pracovní sešit pro 6. ročník základní školy a primu víceletého gymnázia. Fraus, Plzeň

Rauner, K.; Randa, M.; Prokšová, J.; Havel, V. (2005):

Fyzika 7 učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus. Plzeň

Rauner, K.; Randa, M.; Prokšová, J.; Havel, V. (2005):

Fyzika 7 pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň

Rauner, K.; Petřík, J.; Prokešová, J.; Randa, M. (2006): *Fyzika 8*, Fraus, Plzeň

Rauner, K.; Petřík, J.; Prokešová, J.; Randa, M. (2006):

Fyzika 8 pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň

Pro Pokusy z fyziky řízené počítačem:

Lustig,F. (2003): *Fyzikální experimenty se systémem ISES*. Příručka k soupravě.

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Kontrola a evaluace se uskutečňuje v průběhu dvouletého vzdělávacího cyklu. Učitel ve výuce dbá na sebehodnocení studentů i na hodnocení studenty navzájem. U praktických dovedností vyučující preferuje průběžné slovní hodnocení.

Ke kontrole výsledků vyučování používá vyučující písemných testů tvořených zejména problémovými úlohami, hodnotí samostatné práce žáků, využívá ústního zkoušení zaměřeného na vysvětlení přírodních jevů a zákonitostí. Nedílnou součástí hodnocení výsledků je průběžné hodnocení protokolů z laboratorních prací.

Používané metody kontroly a evaluace:

- Ústní zkoušení, didaktické testy, analýza jejich hodnocení
- Studentské referáty, prezentace, jejich rozbor
- Komerční srovnávací testy
- Rozbor vypracování protokolů laboratorních prací
- Rozbor úspěšnosti žáků v soutěžích, olympiádách
- Problémové úlohy zadávané skupinám
- Rozbor příčin neúspěchů, zhoršení prospěchu

Název vyučovacího předmětu: **CHEMIE**

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Předmět Chemie poskytuje žákům prostředky a metody pro hlubší porozumění přírodním faktům a jejich zákonitostem. Badatelským charakterem výuky umožňují žákům hlouběji porozumět zákonitostem přírodních procesů. Při studiu chemie si žáci osvojují dovednosti soustavně, objektivně a spolehlivě pozorovat, experimentovat, vytvářet a ověřovat hypotézy o podstatě přírodních jevů, analyzovat výsledky tohoto ověřování a vyvozovat z nich závěry. Žáci se učí zkoumat příčiny přírodních procesů, souvislosti či vztahy mezi nimi, klást si otázky a hledat na ně odpovědi, vysvětlovat pozorované jevy, hledat a řešit praktické problémy, využívat poznání zákonitostí přírodních procesů pro jejich předvídání či ovlivňování.

Ve vzdělávacím oboru chemie směřuje výuka k :

- ⇒ podchycení a rozvíjení zájmu o poznávání základních chemických pojmů a zákonitostí na příkladech směsí, chemických látek a jejich reakcí s využíváním jednoduchých chemických pokusů, řešení problémů a zdůvodňování správného jednání v praktických situacích,
- ⇒ vytváření potřeb objevovat a vysvětlovat chemické jevy, zdůvodňovat vyvozené závěry a získané poznatky využívat k rozvíjení odpovědných občanských postojů,
- ⇒ získávání a upevňování dovednosti pracovat podle pravidel bezpečné práce s chemikáliemi a dovednosti poskytnout první pomoc při úrazech s vybranými nebezpečnými chemikáliemi.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ

Chemie navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která na elementární úrovni přibližuje přírodovědné poznávání žákům 1. stupně. Zejména navazuje na tyto očekávané výstupy:

Rozmanitost přírody - zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí a zdraví člověka podporovat nebo poškozovat, založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu.

Člověk a jeho zdraví - dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Chemie je začleněna do vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Předmět pokrývá i vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví, který je začleněn do vzdělávací oblasti Člověk a zdraví.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

Chemie učí žáky bezpečně pracovat s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotit jejich rizikovost v rámci laboratorních prací vede žáky k dodržování hygieny a BOZP.

1.4.2. Člověk a svět práce

V rámci laboratorních cvičení utváří Chemie u žáků správné pracovní návyky, vede k plánování pracovních činností a postupů.

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení:

Vzdělávací obsah chemie zahrnuje tyto tematické okruhy: Pozorování, pokus a bezpečnost práce, Směsi, Částicové složení látek a chemické prvky, Chemické reakce, Anorganické sloučeniny, Organické sloučeniny, Chemie a společnost.

Týdenní hodinová dotace:

Pro Chemii jsou učebním plánem určeny dvě vyučovací hodiny v tercii a kvartě, dvouhodinové laboratorní cvičení jednou za tři týdny.

Prostory pro výuku:

Chemie využívá pro výuku zejména specializovanou učebnu chemie, chemickou laboratoř, a učebnu s interaktivním panelem a dataprojektorem.

Organizační vymezení:

Vyučovací hodina, exkurze, laboratorní cvičení.

1.6. Mezipředmětové přesahy

Matematika ↔ Chemie:

procenta, přímá a nepřímá úměrnost, převody jednotek

Fyzika ↔ Chemie:

hustota, skupenství látek, zdroje energie, elektromagnetické děje

Biologie ↔ Chemie:

nemoci, úrazy, prevence, životní styl, nerosty a horniny, ochrana přírody a životního prostředí

Zeměpis ↔ Chemie:

surovinové a energetické zdroje

Chemie ↔ Matematika:

výpočty na složení a přípravu roztoků

Chemie ↔ Fyzika:

částicové složení látek

Chemie ↔ Biologie:

fotosyntéza a dýchání, skleníkový efekt, kyselá dešť, freony, hnojiva

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Vzdělávání v daném oboru směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- ⇒ poznávání přírody jako systému, chápání důležitosti udržování přírodní rovnováhy,
- ⇒ uvědomování si užitečnosti přírodovědných poznatků a jejich aplikací v praktickém životě,
- ⇒ rozvíjení dovednosti objektivně a spolehlivě pozorovat, experimentovat, vytvářet a ověřovat hypotézy, vyvozovat z nich závěry a ty interpretovat,
- ⇒ rozlišování příčin chemických dějů, předvídání chemických dějů, popř. jejich ovlivňování, a to hlavně v souvislosti s řešením praktických problémů,
- ⇒ podchycení a rozvíjení zájmu o poznávání základních chemických pojmů a zákonitostí na příkladech směsí, chemických látek a jejich reakcí s využíváním jednoduchých pokusů, řešení problémů a zdůvodňování správného jednání v praktických situacích,
- ⇒ vytváření potřeb objevovat a vysvětlovat chemické jevy, zdůvodňovat vyvozené závěry a získané poznatky využívat k rozvíjení odpovědných občanských postojů,
- ⇒ získávání a upevňování dovednosti pracovat podle pravidel bezpečné práce s chemikáliemi a dovednosti poskytnout první pomoc při úrazech s vybranými nebezpečnými látkami.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Na základě pozorování student charakterizuje vlastnosti látek a jejich přeměny ve škole i v běžném životě. Vyhledá informace s chemickou tematikou z dostupných zdrojů, posoudí jejich věrohodnost a objektivitu. Chápe souvislost chemie a ostatních přírodních věd.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Z pozorování vlastností látek a chemických reakcí žák vyvozuje praktické závěry. Porovná odborné názory, mediální tvrzení a vlastní praktické zkušenosti. Vnímá problémy související

s užíváním chemických látek v běžném životě. Při laboratorních cvičeních samostatně řeší problémy, volí vhodné způsoby řešení.

2.1.3. Kompetence komunikativní

Správně používá odbornou terminologii při odpovědích a prezentování řešených úkolů. Stručně a přehledně sděluje postup a výsledky svých pozorování a experimentů. Využívá dostupná informační a komunikační média.

2.1.4. Sociální a personální kompetence

Spolupracuje při hledání optimálních řešení problémů. Vnímá názory druhých, přispívá k diskusi, obhajuje své vlastní názory, umí přijmout kritiku.

2.1.5. Kompetence občanské

Vnímá odpovědnost za zachování životního prostředí. Respektuje zásady chování při úniku nebezpečných látek. Uvědomuje si možnosti rozvoje i zneužití chemie.

2.1.6. Kompetence pracovní

Respektuje zásady bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci, zejména při práci v chemické laboratoři. Využívá teoretické znalosti při plánování a provádění pozorování a experimentů. Zpracuje a vyhodnotí výsledky pozorování a experimentů.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolských projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

Chemie zajišťuje ucelenou část Branného dne a podílí se na průběhu Ekodne.

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Vyučující volí takové strategie, metody a formy, při kterých:

- ⇒ Vede k pozorování vlastností látek a jejich přeměn ve škole i v běžném životě.
- ⇒ Užívá různých aktivizujících metod, které přibližují základní poznatky z chemie a její využití v životě člověka.
- ⇒ Vede k předávání a vyhledávání zajímavých informací s chemickou tematikou především v souvislosti s běžným životem.
- ⇒ Učí posuzovat věrohodnost informací a zpracovávat je z hlediska důležitosti a objektivitu a využívat je k dalšímu učení chemie.
- ⇒ Vede k poznávání souvislostí zkoumání v chemii a v ostatních přírodních, popř. dalších vědách.
- ⇒ Vede k porovnávání odborných názorů, mediálních tvrzení a vlastních praktických zkušeností s významem chemie v každodenním životě člověka.
- ⇒ Vede k samostatnému pozorování vlastností látek, chemických reakcí a k jejich vyhodnocování a k vyvozování praktických závěrů.
- ⇒ Vede k formulování problémů při svém chemickém vzdělávání, ale i v běžném životě.
- ⇒ Učí hledat, navrhnout či používat různé informace i různé metody řešení.
- ⇒ Učí posuzovat řešení problémů z hlediska jejich správnosti, jednoznačnosti a z těchto hledisek porovnávat různá řešení.
- ⇒ Předkládá dostatečný počet námětů k samostatnému uvažování a k řešení problémů souvisejících s bezpečným užíváním chemických látek.
- ⇒ Vede k přesnému a logicky uspořádanému vyjadřování či argumentaci.
- ⇒ Učí stručně a přehledně sdělovat (ústně i písemně) výsledky svých pozorování, experimentů a řešení problémů i běžných úkolů.
- ⇒ Učí obhajovat výsledky své práce i svůj názor na řešení problémů.
- ⇒ Učí přijmout kritiku a poučit se z ní.

- ⇒ Učí využívat všechna (ve škole) dostupná informační a komunikační média.
- ⇒ Učí kooperaci a týmové spolupráci při řešení problémů i při posuzování situací v běžném životě.
- ⇒ Učí porozumět myšlenkám druhých, plynule a kultivovaně mluvit při obhajování vlastních názorů.
- ⇒ Vede k poznání možnosti rozvoje a zneužití chemie a učení se odpovědnosti za zachování životního prostředí.
- ⇒ Vede k poznání zásad chování občanů při úniku nebezpečných látek.
- ⇒ Učí optimálně plánovat a provádět soustavná pozorování a experimenty a získaná data zpracovávat a vyhodnocovat.
- ⇒ Učí zásadám bezpečné práce a ochrany zdraví při práci.

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat

Průřezová témata jsou zahrnuta do plánu běžných vyučovacích hodin nebo realizována v rámci „Branného dne“ a „Ekodne“. Velká pozornost je věnována zejména těmto průřezovým tématům:

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

Bezpečnost práce při experimentální činnosti, poskytování první pomoci v laboratoři i v běžném životě, alternativní schémata řešení chemických úloh a problémů, která žák může odhadnout na základě již známých analogií, obhajoba svých argumentů, organizace své činnosti v rámci skupiny při laboratorních cvičení.

2.4.2. Výchova demokratického člověka

Zodpovědnost za vlastní rozhodnutí a uvědomění si jejich důsledků, tolerance, sebekritika, demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů, rozvoj asertivního jednání, empatie a citu pro spravedlivé posuzování.

2.4.3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Globální vlivy na životní prostředí (skleníkový efekt, kyselé deště, ozónová díra), jejich důsledky v naší lokalitě, potřeba ochrany životního prostředí

2.4.4. Multikulturní výchova

Důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických i profesních vztazích, klima třídy na pozadí širšího společenského prostředí, pochopení a respektování morálních norem chování.

2.4.5. Mediální výchova

Interpretace zpráv s chemickou tematikou uváděných v médiích, srovnávání znalostí o vybraných sloučeninách obsažených ve výrobcích běžné spotřeby s hodnocením uváděným v reklamách, vytváření vlastních mediálních sdělení s chemickou tematikou a jejich interpretace.

2.4.6. Člověk a svět práce

Ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce je v tomto předmětu integrován tematický okruh Práce s laboratorní technikou

2.4.7. Environmentální výchova

Zabývá se zejména v tématech voda a vzduch, ozónová vrstva, skleníkový efekt, průmyslová hnojiva, paliva, plasty a syntetická vlákna, chemické výroby, pesticidy, detergenty, potraviny.

2.5. Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“

Branný den, látky hořlavé, toxické, výbušné, zásady chování při úniku nebezpečných látek, improvizovaná ochrana při úniku nebezpečných látek, varovné signály.

2.6. Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru

Vede k prezentaci referátů s chemickou tematikou na PC, nabízí možnost zpracování protokolů z laboratorních prací na PC, vede k vyhledávání informací pomocí ICT.

2.7. Používané učebnice a další typické studijní materiály

Používané učebnice:

Beneš, P., Pumpr, V., Banýr, J. (2002) : *Základy chemie I.* Fortuna, Praha

Beneš, P., Pumpr, V., Banýr, J. (2003) : *Základy chemie II.* Fortuna, Praha

Ostatní:

pracovní sešity (vydané nakladatelstvím Fortuna),

tabulka periodického systému prvků

matematicko-fyzikální tabulky

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Kontrola a evaluace se uskutečňuje v průběhu dvouletého vzdělávacího cyklu. Učitel ve výuce dbá na sebehodnocení studentů i na hodnocení studenty navzájem. U praktických dovedností vyučující preferuje průběžné slovní hodnocení.

Ke kontrole výsledků vyučování používá vyučující písemných testů tvořených zejména problémovými úlohami, hodnotí samostatné práce žáků, využívá ústního zkoušení zaměřeného na vysvětlení přírodních jevů a zákonitostí. Nedílnou součástí hodnocení výsledků je průběžné hodnocení protokolů z laboratorních prací.

Používané metody kontroly a evaluace:

- Ústní zkoušení, didaktické testy, analýza jejich hodnocení
- Studentské referáty, prezentace, jejich rozbor
- Komerční srovnávací testy
- Rozbor vypracování protokolů laboratorních prací
- Rozbor úspěšnosti žáků v soutěžích, olympiádách
- Problémové úlohy zadávané skupinám
- Rozbor příčin neúspěchů, zhoršení prospěchu

Název vyučovacího předmětu: **BIOLOGIE**

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Biologie jako součást vzdělávací oblasti Člověk a příroda se zaměřuje na zkoumání přírody. Informace z této oblasti jsou základem pro lepší pochopení zákonitostí běžného života i nových technologií.

Základem biologie je zkoumání zákonitostí a vztahů v živé i neživé přírodě, stavba a funkce organismů včetně člověka. Důležitou součástí je také pochopení vlivu člověka i dalších aspektů na lokální i globální principy fungování přírody, které povede k tzv. cestě trvale udržitelného života.

Nedílnou součástí studia přírody jsou různé poznávací metody, při kterých si žáci osvojují důležité dovednosti. Jedná se zejména o rozvíjení dovedností objektivně pozorovat, měřit, vytvářet a ověřovat hypotézy o podstatě pozorovaného jevu, analyzovat a vyvozovat závěry. Pozorování provádí ve volné přírodě i v biologické laboratoři v rámci laboratorních praktik, která jsou nedílnou součástí výuky biologie. Žáci se učí zkoumat příčiny a vyvozovat důsledky přírodních jevů a vztahů zejména s ohledem na jejich předvídaní a ovlivňování. Na základě toho se snaží řešit praktické problémy.

Studenti postupně poznávají složitost a mnohotvárnost přírody a souvislosti mezi stavem přírody a lidské společnosti. Chápu závislost člověka a jeho zdraví na stavu životního prostředí. Uvědoměle využívají přírodovědných poznatků k ochraně životního prostředí a principům trvale udržitelného rozvoje.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ – zohlednění obsahu i KK stanovených pro 1. stupeň

Biologie nižšího gymnázia navazuje na vzdělávací obor prvního stupně Člověk a jeho svět, zejména na části Rozmanitost přírody (proměny přírody, základní určování organismů a jejich přizpůsobení různým typům prostředí, vliv člověka na životní prostředí), Člověk a zdraví (základní znalosti o stavbě a funkci lidského těla a zdravý způsob života).

Částečně vychází i z části Místo, kde žijeme (příroda regionu a srovnání s vlastními poznatky z cestování) a Lidé kolem nás (zhoršování a zlepšování životního prostředí).

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Vyučovací předmět Biologie vychází ze vzdělávacího oboru Přírodopis 2. stupně patřícího do vzdělávací oblasti Člověk a příroda. V tomto předmětu je realizován také tematický okruh Práce s laboratorní technikou ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, dále Změny v životě člověka a jejich reflexe a Zdravý způsob života a péče o zdraví ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

Biologie se zabývá zejména okruhy: dětství, puberta a dospívání, sexuální dospívání a reprodukční zdraví, výživa a zdraví, tělesná a duševní hygiena, režim dne, ochrana před chorobami a úrazy, stres a jeho vztah ke zdraví, civilizační choroby, autodestruktivní závislosti, dodržování pravidel bezpečnosti a zdraví, podpora zdraví a její formy.

1.4.2. Člověk a svět práce

Práce s PC, práce s přírodninami, tvorba dočasných preparátů, sádrových odlitků, herbářů, projektových listů a plakátů.

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení:

Obsahově je Biologie tvořena kombinací obsahu zejména vzdělávacího oboru „člověk a příroda“ - přírodopis a „Člověk a zdraví“ – výchova ke zdraví; v rámci biologického praktika je doplněna ještě vzdělávací oblastí Člověk a svět práce.

Hodinová dotace:

Vyučovací předmět se realizuje ve všech 4 ročnících nižšího gymnázia v této hodinové dotaci:

V primě a kvartě jsou 1,5 vyučovací hodiny týdně, v sekundě a tercii jsou 2 vyučovací hodiny týdně. Tato výuka je doplněna přírodovědným praktikem realizovaným takto:

V primě 2 hodiny týdně jednou za měsíc s polovinou třídy, tj. průměrně 0,5 hodiny týdně, v tercii a kvartě 2 hodiny týdně jednou za tři týdny s třetinou třídy.

Prostorové podmínky:

Vyučovací hodiny probíhají jako společná výuka v odborné učebně biologie vybavené PC, dataprojektorem a interaktivní tabulí, v počítačové učebně nebo kmenových učebnách. Biologická praktika probíhají v biologické laboratoři a jsou věnována laboratorním pracím a projektům.

Organizační vymezení:

Výuka předmětu je realizována formou vyučovacích hodin, přírodovědným - biologickým praktikem, exkurzemi a během biologicko-ekologického pětidenního kurzu, který je začleněn do kvarty.

1.6. Mezipředmětové vztahy

Fyzika ↔ Biologie:

Země ve vesmíru, Sluneční soustava

Chemie ↔ Biologie:

chemické a biologické základy fotosyntézy, dýchání, mineralogie a petrologie

Zeměpis ↔ Biologie:

historická geologie a paleontologie, mineralogie a petrologie – systém, biosféra

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Cílem předmětu je vytvoření pozitivního vztahu studenta k přírodě živé i neživé a pochopení vlivu člověka na přírodu a přírody na člověka. Studenti získávají přehled o přírodních faktech a zákonitostech. Jejich pochopení by mělo napomoci k rozvoji společnosti směrem k tzv. cestě trvale udržitelného rozvoje života na Zemi. K dosažení těchto cílů slouží různé metody biologického studia, jako jsou pozorování, pokusy a modelové pokusy podložené získanými teoretickými znalostmi z různých zdrojů a pramenů.

Žák po studiu biologie na nižším gymnáziu rozlišuje základní projevy života, orientuje se v přehledu vývoje organismů a jejich systému, porovnává a objasní funkce a stavbu jednotlivých částí těl organismů, určuje s pomocí atlasů a klíčů, zhodnotí význam organismů v přírodě a jejich případnou ochranu, chápe a umí provést základy první pomoci, rozlišuje příčiny a příznaky běžných nemocí, zapojuje se do aktivit směřujících k šetrnému chování k přírodním ekosystémům, ke zdraví svému i zdraví ostatních lidí.

2.1. Příspěvek předmětu k rozvoji klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Žák efektivně pracuje s různými druhy studijních materiálů – učebnice, Internet, klíče, sbírky, vlastní materiály z cestování. Pozoruje biologické objekty makroskopicky i mikroskopicky, popisuje je a vyhodnocuje pozorování, propojuje získané informace s dalšími předměty, zejména přírodovědnými (zeměpisem, chemií), ale i dějepisem (historický vývoj biologického vědění, fylogeneze člověka) a zároveň aplikuje biologické informace v ostatních předmětech.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Žáci v malých skupinách zpracují projekty, promyslí a plánují svou práci, vybírají postup i použitý materiál a před spolužáky prezentují své výsledky a obhajují je v diskusi se spolužáky.

2.1.3. Kompetence komunikativní

Žáci zpracují referáty, skupinové práce a vhodně je prezentují i za pomoci počítačové techniky před spolužáky. Žáci formulují teorie a hledají řešení problémových situací, které následně dokáží obhájit, komunikují v pracovní skupině, naslouchají ostatním a adekvátně argumentují.

2.1.4. Kompetence sociální a personální

Žáci si v rámci skupinové práce zejména v laboratorních pracích sami rozdělují role a jednotlivé úkoly a organizují práci.

Žáci umí stanovit kritéria pro hodnocení výsledků své práce, výsledků práce své skupiny i celé třídy.

2.1.5. Kompetence občanské

Žáci na základě informací o přírodovědném základu katastrofických situací a jejich průběhu formulují pravidla chování v těchto situacích, seznámí se s pravidly poskytování první pomoci a prakticky si ji vyzkouší. V případě potřeby jsou studenti schopni dle svých možností poskytnout pomoc v situacích ohrožujících život a zdraví, sám se chová zodpovědně.

Žáci na základě informací zejména přírodovědných předmětů, médií a Internetu posuzují a objektivně hodnotí ekologické a environmentální problémy dnešního světa, hledají možnosti, jak mohou sami přispět ke zlepšení situace životního prostředí v místě bydliště.

Žáci se řídí pravidly pro provoz učebny a laboratoře, dokáží zdůvodnit nutnost dodržování těchto pravidel a důsledky jejich nedodržování.

2.1.6. Kompetence pracovní

Žáci používají správně nástroje, pomůcky, mikroskopy a další přístroje, zvládají některé pracovní postupy přípravy biologického materiálu pro pozorování, seznámí se s bezpečnostními zásadami pro práci s elektrickým proudem včetně první pomoci při úrazu.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolských projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

V rámci výuky biologie studenti absolvují pětidenní biologicko - ekologický kurz. Jednodenní akce se konají dle nabídky v regionu, tradiční je výlov rybníka.

V týdnu svátku Dne Země se pořádá projektový den s tematikou související s environmentálními problémy.

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Výchovné a vzdělávací strategie předmětu biologie jsou zaměřeny na rozvoj klíčových kompetencí. Vyučující klade při volbě strategií důraz na vytvoření pozitivního postoje k přírodě a její ochraně, pomáhá utvářet návyky každodenního života, které jsou šetrné k přírodě i ke zdraví (třídění odpadů, snižování spotřeby vody a elektrické energie), rozvíjí diskusi o problematice obnovitelných a neobnovitelných zdrojů na Zemi.

Důležitou součástí předmětu jsou laboratorní práce, kde probíhá podstatná část biologického zkoumání (pozorování, pokus) jak v biologické laboratoři, tak přímo v přírodě.

Učitel umožňuje práci s různými zdroji informací – učebnice, encyklopedie, odborné a populárně naučné publikace, časopisy, Internet, výukové programy a hry a zároveň uplatňuje pestrost metod a forem práce: monolog, řízený dialog, diskuse, práce ve dvojicích, ve skupině, hra, práce s médii

(video, fotoaparát, PC), práce s biologickou technikou (mikroskopy, stereolupy, lupy), práce s entomologickými pomůckami, práce s přírodninami (odlisky zkamenělin, tvorba preparátů), exkurze – jedno i vícedenní, vzdělávací programy různých institucí.

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

Cvičení smyslů - pozorování rostlin, živočichů, nerostů, hornin (lupou, mikroskopem, ve volné přírodě).

Sebepoznávání – stavba lidského těla – anatomie a fyziologie, vývojové vlivy – puberta, vliv nemoci a úrazů na lidské tělo.

Psychohygiena - vliv správného dýchání, držení těla, spánku, stravování, přiměřené pohybové aktivity na zvládání stresových situací a dalších negativních vlivů, odpočinek.

Kreativita - příprava návrhů osázení zahrad, parků, rostliny v místnostech; příprava jídelníčku.

Poznávání lidí - somatotyp, barva kůže, lidské rasy, vlohy lidí, dědičnost.

Mezilidské vztahy - vývojové vlivy na chování – zejména puberta, rozdíly v chování muže a ženy.

Komunikace - komunikace zvířat, srovnání komunikace lidoopi x člověk, komunikace verbální a neverbální, vliv řeči na socializaci člověka, rozvoj II. signální soustavy.

Kooperace a kompetice – příprava skupinových návrhů – projekt zahrada, park, ekosystém les, rybník.

Etika - přírodní katastrofy – jak jim předcházet, formy pomoci po přírodních katastrofách, hospodaření se surovinami, recyklace, třídění odpadů, množství vypouštění škodlivých látek do ovzduší, řek, moří, obchodování s kvótami vypouštěných škodlivin.

2.4.2. Výchova demokratického člověka

Občanská společnost a škola - spolupráce se správními orgány města a institucemi – pořádání Dne Země, chráněné lokality na okrese, třídění odpadů ve městě, fungování sběrných dvorů.

Občan, občanská společnost a stát - zákon na ochranu zvířat a rostlin, pravidla chování v chráněných oblastech - různé úrovně (NP, CHKO...), mezinárodní úmluvy CITES, chování zvířat a rostlin doma (pašování vzácných druhů), lidské rasy a jejich rovnocennost, přínos Dr. A. Hrdličky, původ člověka.

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování - mezinárodní úmluvy vedoucí k trvale udržitelnému rozvoji života na zemi.

2.4.3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá - zážitky z cest – chování lidí, ráz krajiny, odlišnost rostlinných a živočišných druhů v porovnání s ČR, místní zvyklosti (osázení zahrad, domácí zvířata, tradiční zemědělské plodiny, třídění odpadků), chování v chráněných lokalitách, průmyslové krajiny.

Objevujeme Evropu a svět - Krkonoše- lokalita poničená působením škodlivin z ČR, Polska a Německa, endemity z období zalednění, model pro Skandinávii (po odtání ledovců), velká podobnost s lokalitou Krkonoš, hrozba rozšíření pouští, narovnání toků velkých splavných řek – povodně, těžba nerostných surovin – vliv na krajinu, šíření rostlin a živočichů – původní a nepůvodní druhy.

Rozdílný životní styl v Evropě a ve světě, rozdíly v přístupu ke kouření, pití alkoholu a sexuální výchově.

2.4.4. Multikulturní výchova

Lidské vztahy - člověk jako společenský tvor - vývoj člověka – polidštění (hominizace) a socializace

Etnický původ - všechny rasy stejný původ- není žádná nadřazená, šíření předků člověka a člověka po světě, vliv přírodních podmínek na rozvoj myšlení, kultury.

Otázka růstu počtu obyvatel planety.

2.4.5. Mediální výchova

Pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě.

Schopnosti racionálně zdůvodnit inzerované události z hlediska systémových a biologických teorií vůbec, rozlišovat zábavné pojetí mediálních prostředků (např. biologické senzace v TV) a na druhé straně uznat a využít cenných informací ze seriózních mediálních zdrojů (specializované biologické časopisy/ Vesmír, Živa, aj.)

Biologické webové stránky-AVČR a neposlední řadě i přírodopisné TV programy (National Geographic, Spectrum, Animal Planet).

Interpretace vztahu mediálních vztahů a reality - rozeznávat jednotlivé typy sdělení informací, logické odsouzení fiktivních a přijetí faktických zpráv z médií z oblasti biologie na základě daného rozsahu znalostí.

Stavba mediálních sdělení - schopnost určit strukturu daného sdělení, rozlišit pozitivní principy struktury zpravodajství a jejich význam či přínos pro člověka v jeho životě.

Identifikovat zábavné principy podání fiktivních či jednoduchých informací, zejména reklam týkajících se biologie člověka (zuby, klouby, vlasy, diety).

Určit věrohodnost médií podle uspořádání zpráv, kritické srovnání podstatných zpráv z různých mediálních kanálů (vliv televizních zpráv vs. podání totožné informace v seriózních časopisech či literatuře).

Vnímání autora mediálních sdělení - identifikace postojů daného autora sdělení a rozhodnutí o přijetí příslušné informace či jejich nevěrohodnosti.

Posouzení struktury mediálního sdělení – reflexe inzerovaných obrázků nebo zvuků z pohledu osobní zkušenosti v konkrétní oblasti vědy a poznání.

Fungování a vliv médií ve společnosti - rozeznání různých druhů médií prezentujících biologické informace – TV, časopisy..

Rozeznání jasných prvků v chování státem řízených institucí pracujících v oblasti médií a v čistě komerčních podnicích, vliv sponzorů a jejich ovlivňování ve struktuře působení na společnost.

Zhodnocení vlivu médií na denní režim občana, systematicčnost a časová závislost např. na seriálových pořadech (narušení životních biorytmů, lenost, obezita).

Média a jejich úkol v každodenním životě člověka – oznamování zejména negativních informací - přírodní katastrofy (povodně, požáry, laviny).

2.4.6. Člověk a svět práce

Spolu s ostatními přírodovědnými předměty, fyzikou a chemií, se biologie významně podílí na rozvoji pracovních kompetencí. V průběhu laboratorních cvičení studenti pracují s přírodninami, tvoří dočasné preparáty, rostlinné herbáře, projektové listy a plakáty. Zpracovávají pracovní postupy, zápisy z laboratorních prací. Učí se manipulaci s laboratorní technikou.

2.4.7. Environmentální výchova

V prvních 2 letech se studenti seznamují systematicky s organismy, zároveň poznávají pro ně typické ekosystémy a vztahy v nich. V tercii jsou hlavním tématem savci a člověk, studenti poznávají souvislosti mezi fylogenezí člověka a životním prostředím a dalšími organismy. V kvartě na cyklus geologie navazují ekologická témata: Vztahy mezi organismy a prostředím; abiotické podmínky života jako sluneční záření, ovzduší, voda, minerální látky; řeší se problémy ubývající ozonoféry, skleníkový efekt, vliv imisí na organismy, znečištění povrchových, podzemních a slaných vod, vodní a půdní eroze; biotické podmínky života jako vztahy mezi populacemi, společenstva; funkce ekosystémů přírodních i umělých; rozmanitost biosféry a její jednota; příroda naší republiky – chráněná území.

2.5. Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“

Studenti se seznamují s teorií i praktickým prováděním první pomoci a s příčinami, vlivem a důsledky různých přírodních katastrof (zemětřesení, sopečná činnost, povodně, požáry, atmosférické poruchy) na člověka a přírodní ekosystémy.

2.6. Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru

Studenti využívají Internet jako jeden ze zdrojů informací, zpracovávají samostatně nebo ve skupinách prezentace, připravují za pomoci PC referáty, procvičují znalosti s pomocí výukových programů.

2.7. Používané učebnice a další typické studijní materiály

Učebnice:

Čabradová, V. Hash, F. (2005): *Přírodopis 7*. Fraus, Plzeň

Čabradová, V. Hash, F. (2003): *Přírodopis 6*. Fraus, Plzeň

Vaněčková, I. Skýbová, J. (2006): *Přírodopis 8*. Fraus, Plzeň

Kvasničková, D. Jeník, J. (1996): *Poznáváme život 9*. Fortuna, Praha

Kvasničková, D. Faierajzlová, V. (1995): *Poznáváme život 7*. Fortuna, Praha

Cílek, V. Matějka, D. (2000): *Přírodopis IV*. Scientia, Praha

Další typické studijní materiály

encyklopedie, populárně naučná literatura, časopisy s přírodovědnou tematikou, výukové programy, Internet.

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Kontrola a evaluace se uskutečňuje v průběhu celého čtyřletého vzdělávacího cyklu. Vyučující za tím účelem zařazuje do výuky ústní zkoušení a didaktické testy s otevřenými a polozavřenými otázkami tvořené zejména problémovými úlohami, písemné práce, skupinové projekty s následnými obhajobami. Umožňuje a podporuje využívání studentských referátů a prezentací v aplikaci PowerPoint, dbá na jejich hodnocení studenty navzájem i na sebereflexi autora.

Nedílnou součástí hodnocení výsledků je průběžné hodnocení protokolů z laboratorních prací. U praktických dovedností učitel preferuje průběžné slovní hodnocení s motivačním důrazem.

Název vyučovacího předmětu: **ZEMĚPIS**

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Zeměpis umožňuje studentům studovat zákonitosti přírodních jevů a porozumět jim a jejich významu v praktickém životě, souvislostem mezi přírodními podmínkami a životem lidí v regionu i globálně a porovnávat vše s vlastní zkušeností.

Při tom dochází k osvojení řady dovedností. Zvláště jsou to dovednosti soustavně, objektivně a spolehlivě pozorovat, experimentovat, měřit, vytvářet, ověřovat a vyvracet hypotézy o podstatě pozorovaných přírodních a společenských jevů, analyzovat výsledky pozorování a vyvozovat z nich závěry. Důležité jsou vzájemné vazby a příčinné souvislosti různých jevů krajinné sféry. Jejich důkladné porozumění umožňuje studentům nejen v době školního vzdělávání, ale i v dalším životě jejich předvídání a zejména jejich ovlivňování v kladném (tj. společensky žádoucím) smyslu.

Zeměpis jako jediný z předmětů zahrnutých do vzdělávací oblasti Člověk a příroda umožňuje komplexní pohled na vztah člověka a přírody v celé jeho šíři od globálního přes regionální až po měřítko místního regionu. Přispívá tím mimo jiné i k poznání a naplnění principů trvale udržitelného života na planetě Zemi.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ – zohlednění obsahu i KK stanovených pro 1. stupeň

Zeměpis přímo navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět (která zahrnuje vyučovací předměty prvouka, vlastivěda a přírodověda) a na její tematické okruhy Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás a Rozmanitost přírody.

Na počátku výuky zeměpisu se předpokládá osvojení očekávaných výstupů, kterých mají studenti nabýt na konci 1. stupně vzdělávání v rámci této vzdělávací oblasti. Pro další studium zeměpisu je nutností zejména: získání základní orientace ve světě informací, schopnost propojení historických, zeměpisných a kulturních informací, komunikační dovednosti v co největší šíři, dobře vybudovaný zdravý zájem a snaha o objevování, poznávání a proniknutí do různých procesů odehrávajících se v okolním prostředí.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Zeměpis má přírodovědný a zároveň i společenskovední charakter. V zájmu zachování celistvosti oboru je dle RVP zeměpis jako celek začleněn do vzdělávací oblasti Člověk a příroda.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

Zeměpis částečně přispívá k naplnění očekávaných výstupů vzdělávací oblasti v rámci témat: pobyt a orientace v přírodě, kvalita životního prostředí, civilizační choroby, ochrana člověka za mimořádných událostí

1.4.2. Člověk a svět práce

Zeměpis částečně přispívá v rámci praktických cvičení v primě a kvartě k naplnění očekávaných výstupů v rámci tematického okruhu Využití digitálních technologií.

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení:

Vzdělávací obsah zeměpisu zahrnuje tyto tematické okruhy: Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie, Přírodní obraz Země, Regiony světa, Společenské a hospodářské prostředí, Životní prostředí, Česká republika a Terénní geografická výuka, praxe a aplikace.

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

Týdenní hodinová dotace:

Dvě vyučovací hodiny zeměpisu v každém ročníku povinně (z toho v primě a kvartě ½ hodiny týdně praktická cvičení ze zeměpisu umožňující výuku v menší skupině studentů). V rámci povinně volitelných předmětů bude zeměpis zabezpečovat s dějepisem společné meziročníkové Zeměpisně-dějepisné praktikum pro primu a sekundu s dotací 1 hodina týdně.

Prostory pro výuku:

Dvě specializované učebny zeměpisu s moderním vybavením (počítače, interaktivní tabule, barevná laserová tiskárna, stolní kamera, dataprojektor, videopřehrávač, zpětný projektor, sbírka nástěnných map a atlasů).

Možné organizační formy:

Vyučovací hodina, praktické cvičení, exkurze, projektová výuka, terénní praxe.

1.6. Mezipředmětové přesahy

Matematika ↔ Zeměpis:	TC Úhel a jeho velikost, soustava souřadnic (prima) TC Celá čísla – příklady i se zápornými čísly ve slovních úlohách na nadmořskou výšku (prima) TC Procenta a promile (sekunda) TC Základy statistiky (kvarta)
Zeměpis ↔ Matematika:	TC Kartografie a zeměpisná poloha – aplikace učiva o úhlech a soustavě souřadnic (prima) TC Společenské složky krajiny – výpočty s procenty a promile TC Místní krajina – statistické výpočty (kvarta)
Fyzika ↔ Zeměpis:	učivo o jaderné energii a energetice z fyzikálního pohledu (kvarta)
Zeměpis ↔ Fyzika:	TC Vesmír (kompletně zařazen do ZEM v primě) učivo o jaderné energii a energetice z geografického pohledu TC Zdroje energie – široká návaznost na TC Průmysl ČR (kvarta)
Zeměpis ↔ Chemie:	přehled surovinových zdrojů světa z geografického pohledu.
Zeměpis ↔ Dějepis:	školení v použití atlasů a dalších mapových materiálů – i dějepisných (prima – praktika) TC Globální problémy lidstva zařazeny jako celek do ZEM (kvarta) TC Severní Afrika na TC Starověký Egypt (prima) TC Obyvatelstvo Asie na TC Islám a arabské výboje ve středověku TC Objevování Ameriky na TC Zámořské objevy, spolupráce i na učivu o mimoevropských civilizacích (sekunda – časový soulad)
Zeměpis ↔ Biologie:	TC Biosféra – přehled přírodních krajín, typické organismy – základy TC Obyvatelstvo – lidské rasy z geografického pohledu apod. přehled surovinových zdrojů světa z geografického pohledu TC Vesmír (kompletně zařazen do ZEM v primě) TC Hydrosféra, Atmosféra, Pedosféra (zařazeno do ZEM v primě)
Biologie ↔ Zeměpis:	TC Vývoj Země (kvarta) TC Geologická stavba ČR (kvarta) TC Geologie ČR – důraz na regiony (kvarta) návaznost na základy z TC Biosféra (průběžně) TC Lidské rasy – prohloubení z biologického pohledu (tercie) TC Geologické činitele – snížení dotace – zařazeno v ZEM v primě
Zeměpis ↔ Občanská vých.:	přehled valné části světa – předpoklad pro TC Planetární problémy (prima – sekunda) TC Politický systém v ČR a Hospodářství ČR (TC Nadnárodní integrace – v ZEM až kvinta)
Občanská vých. ↔ Zeměpis:	TC Právní základy státu a Národní hospodářství – vztahované na ČR TC Planetární problémy (sekunda)

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Zeměpis směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

- ⇒ zkoumání geografických jevů a souvislostí mezi nimi s důrazem na prostorové hledisko (hodnocení výskytu, rozmístění, postupného rozšíření jevů),
- ⇒ hledání příčin, vzájemných vazeb a důsledků geografických jevů, ke stanovení hypotéz a závěrů z toho vyplývajících a k jejich ověřování nebo vyvracení,
- ⇒ uvědomění si a dalšímu promýšlení důležitosti a závažnosti zjištěných závěrů,
- ⇒ osobní motivaci k šetrnému přístupu k přírodě i lidským výtvorům ve smyslu trvale udržitelného života,
- ⇒ pochopení přímé souvislosti činnosti lidí a stavu životního prostředí na planetě Zemi,
- ⇒ stálé snaze o efektivní využívání všech přírodních zdrojů s důrazem na co nejširší využití zdrojů obnovitelných a rovněž o zachování mechanismu jejich obnovitelnosti i pro budoucí generace.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Studenti jsou v zeměpise vedeni k získávání vlastních zkušeností a názorů pozorováním a sledováním dění ve světě, k osvojování si základních geografických pojmů a k práci s nimi v diskusích a rozhovorech.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Tyto kompetence jsou rozvíjeny zejména s ohledem na aktuální problémy ve světě, které mají zeměpisný rozměr, zvláštní pozornost je věnována globálním problémům lidstva přírodního i sociálního charakteru.

2.1.3. Kompetence komunikativní

Komunikativní kompetence jsou rozvíjeny při studiu různých druhů map, tabulek se zeměpisnými údaji apod.

2.1.4. Sociální a personální kompetence

Sociální a personální kompetence jsou v zeměpise rozvíjeny především při skupinové práci studentů, při týmovém řešení úkolů vyplývajících z projektového vyučování.

2.1.5. Kompetence občanské

Studenti se v hodinách zeměpisu například seznamují s různými tradicemi a odlišným kulturním i historickým dědictvím cizích zemí, učí se respektovat odlišnosti, porozumět environmentální problematice i zásadám trvale udržitelného života.

2.1.6. Kompetence pracovní

Zeměpis též přispívá studentům k ovládnutí některých pracovních kompetencí (po absolvování zeměpisu na nižším gymnáziu má student základní znalosti a zkušenosti pro další osobní rozvoj, případně už i s ohledem na svoje budoucí profesní zaměření).

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolských projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

Zeměpis se výraznou měrou podílí na zajištění programu Branného dne a Ekodne. Svou podstatou se podílí i na přípravě, průběhu a vyhodnocení exkurzí, dlouhodobých projektů – Naučná stezka Chotuc, Virtuální učebnice zeměpisu místní krajiny – Nymbursko.

2.3. **Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu**

V zeměpise je důraz kladen na práci s mapou a dalšími zdroji geografických informací (časopisy, encyklopedie, výukové programy, televizní pořady a Internet), na doplňkové aktivity – besedy, vzdělávací pořady či představení, několikadenní geografické exkurze (dle zájmu studentů).

Využitelné metody jsou v zeměpise: výukový rozhovor, diskuse, praktické úkoly a skupinová práce, referáty, výklad obtížnější problematiky.

2.4. **Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat**

Průřezová témata jsou zahrnuta do plánu běžných vyučovacích hodin nebo realizována v rámci „Branného dne“ a „Ekodne“. Velká pozornost je věnována zejména těmto průřezovým tématům:

2.4.1. **Osobnostní a sociální výchova**

Podpora a uznání vlastního názoru studenta na daný zeměpisný problém. Výchova k hodnocení a sebehodnocení.

2.4.2. **Výchova demokratického člověka**

Politické systémy a formy vlády.

2.4.3. **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**

Evropa, nadnárodní integrační seskupení.

2.4.4. **Multikulturní výchova**

Kulturní diference a etnika v České republice a ve světě.

2.4.5. **Mediální výchova**

Získávání aktuálních informací z médií, využití výpočetní techniky v přípravě referátů, publikování výsledků prací na Internetu.

2.4.6. **Člověk a svět práce**

Zejména při praktických cvičeních v primě a kvartě se zeměpis částečně podílí na dosažení očekávaných výstupů v rámci tematického okruhu Využití digitálních technologií.

2.4.7. **Environmentální výchova**

Živelné pohromy, ekosystémy, ochrana životního prostředí a vliv lidské činnosti, podmínky života.

2.5. **Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“**

Zeměpis nabízí studentům především teoretické vysvětlení podstaty a příčin některých mimořádných událostí, zejména těch „přírodního charakteru“ (povodeň, zemětřesení, sopečná erupce, lavina, úder bleskem apod.). Vede studenty k tomu, aby dokázali včas rozpoznat, že se k mimořádné události v jejich blízkosti schyluje, a jak se jí vyhnout, nebo jak se zachovat, když se jí vyhnout už nelze. Pro další život studentů jsou pak v rámci zeměpisu položeny základní principy myšlení v environmentálních souvislostech. V dalších letech toto rozvíjené a prohlubované myšlení pak umožňuje přistupovat ke krajině tak, aby byla zachována její trvalá udržitelnost a některým mimořádným událostem se tak mohlo i předcházet.

2.6. **Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru**

V moderním světě, který zeměpis zkoumá, jsou nejdůležitější přesné a aktuální informace. Právě ty umožňuje vyhledávat, shromažďovat a vyhodnocovat moderní výpočetní technika. Práce s Internetovým prohlížečem je pro přípravu referátu v podstatě již nutností. Počítačová technika má velký potenciál také při práci s digitální mapou, satelitními snímky, GIS apod. Zde dochází

k praktickému využití IC techniky, kterou pracovník zeměpisu disponuje. Nutností je ovšem předběžné odborné školení v ovládnutí kancelářských programů a také i elementární zvládnutí programů typu GIS v rámci hodin IVT.

2.7. Používané učebnice a další typické studijní materiály

Používané učebnice:

Červinka, P.; Tampír, V. (2002): *Přírodní prostředí Země*. Nakladatelství České geografické společnosti, Praha.

Holeček, M.; Janský, B.; Tlach, S. (1999): *Zeměpis světa 1*. Nakladatelství České geografické společnosti, Praha.

Holeček, M.; Janský, B. a kol. (2001): *Zeměpis světa 2*. Nakladatelství České geografické společnosti, Praha.

Jeřábek, M.; Vilímek, V. (1997): *Zeměpis světa 3*. Nakladatelství České geografické společnosti, Praha.

Michálek, A.; Valenta, V. (1998): *Současný svět*. Nakladatelství České geografické společnosti, Praha.

Holeček, M.; Kastner, J.; Krajíček, L. a kol. (2002): *Zeměpis naší vlasti*. Nakladatelství České geografické společnosti, Praha.

Další pomůcky:

Školní atlas světa, Kartografie.

Školní atlas Česká republika a Evropa, SHOCart.

Tematický atlas Středočeského kraje, Středočeský kraj.

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Kontrola a evaluace se uskutečňuje v průběhu celého čtyřletého vzdělávacího cyklu. Vyučující za tím účelem zařazuje do výuky ústní zkoušení a didaktické testy s otevřenými a polouzavřenými otázkami. Umožňuje a podporuje využívání studentských referátů ve výuce, dbá na jejich hodnocení studenty navzájem i na sebereflexi autora referátu.

Ke kontrole výsledků vyučování používá vyučující rovněž písemných testů tvořených zejména problémovými úlohami, hodnotí samostatné práce žáků, využívá ústního zkoušení zaměřeného na vysvětlení přírodních jevů a zákonitostí.

Hodnotí se úroveň zvládnutí ICT techniky a její využití pro zpracování samostatných prací a využití prezentační techniky při referátech a při prezentaci výstupů skupinové práce.

Nedílnou součástí hodnocení výsledků je průběžné hodnocení výstupů z praktických činností. U praktických dovedností učitel preferuje průběžné slovní hodnocení s motivačním důrazem.

Vzdělávací oblast: UMĚNÍ a KULTURA

Vzdělávací oblast Umění a kultura zahrnuje tyto vzdělávací obory:

Vzdělávací obor	Hudební výchova
Předměty	Hudební výchova
Vzdělávací obor	Výtvarná výchova
Předměty	Výtvarná výchova
Vzdělávací obor	Dramatická výchova
Předměty	Dramatická výchova

Název vyučovacího předmětu: HUDEBNÍ VÝCHOVA

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Předmět Hudební výchova umožňuje studentům seznámit se s hudební kulturou, získat přehled o dějinách hudby v souvislosti s dalšími druhy umění a rozvíjet hudební citění a tvořivost při rozličných činnostech. Tento předmět umožní žákům nejen racionální, ale i emocionální a umělecké poznávání světa. Dochází k rozvoji citění a tvořivosti studenta vnímání hudebních děl a jejich prostřednictvím i okolního světa. Hudební výchova seznámí studenty s hudbou národní, evropskou i světovou, přiblíží osobnosti české i světové hudby a jejich přínos k utváření hudebních dějin. Prostřednictvím vokálních, instrumentálních, pohybových a poslechových činností je žák veden k aktivnímu vnímání hudby, k hlubšímu porozumění uměleckých děl a využití hudby jako prostředku komunikace. S těmito činnostmi studenti pracují v rovině recepce, produkce a reflexe a ony při vzájemném propojení celkově formují osobnost žáka. Tvořivé činnosti rozvíjejí i nonverbální vyjadřování, např. prostřednictvím tónu, zvuku, gesta, pohybu atd. Studenti jsou inspirováni hudebními a estetickými činnostmi (projekty, koncerty, představení) k individuálnímu rozvoji osobnosti a k nalezení vlastního zaměření k hudebnímu umění.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ

V etapě základního vzdělávání patří obor hudební výchova (spolu s výtvarnou výchovou) do vzdělávací oblasti Umění a kultura. Na 1. stupni se žáci prostřednictvím různých činností seznámí s výrazovými prostředky hudebního umění a těmito prostředky umí vyjádřit své hudební citění. Poznávají vybraná umělecká díla a interpretují jednoduché písně.

Hudební výchova na 2. stupni navazuje na předpokládanou dosaženou úroveň 1. stupně a tato úroveň se postupně zvyšuje a prohlubuje. Studenti poznávají historickou a společenskou návaznost v různých druzích umění a kultury. Inspirací se stávají i díla literární a dramatická (film, divadlo, muzikál). Studenti se seznamují s dalšími hudebními díly a terminologií.

Praktické hudební činnosti, které se vzájemně ovlivňují a jsou propojeny, rozvíjejí celkovou osobnost žáka, především hudební schopnosti a individuální dovednosti, které může žák dále rozvíjet dle vlastního zájmu a zaměření.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávací oblasti ve vazbě na RVP

Hudební výchova má společenskovoední charakter. Umožňuje žákům poznávat svět nejen racionálně, ale i kulturními a uměleckými prostředky. Dle RVP je Hudební výchova jako celek začleněna do vzdělávací oblasti Umění a kultura.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

V předmětu Hudební výchova lze hovořit zejména o zdraví duševním v propojení se složkou sociální a psychickou. Témata jsou spjata s průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchova.

Témata: Kreativita – hra na nástroje, rytmická cvičení; Komunikace – jak k nám promlouvá hudba, hlasová hygiena; Psychohygiena – hudba jako terapie; Sebepojetí – vyjádření pocitu pohybem

1.4.2. Člověk a svět práce

Oblast Člověk a svět práce není v předmětu hudební výchova příliš zastoupena.

Témata: Výroba jednoduchých hudebních nástrojů ve spolupráci s EVV – Estetický kurz v primě. Ovládání zvukové techniky k reprodukci písní – během celého studia

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení:

Vzdělávací obsah předmětu hudební výchova zahrnuje zejména vokální činnosti, instrumentální činnosti, hudebně pohybové činnosti a poslechové činnosti.

Časová dotace:

V primě a sekundě 2 hodiny týdně, v tercií 1 hodinu týdně.

V primě probíhá týdenní adaptační kurz, jehož významná část je věnovaná tématům estetické výchovy. Studenti se seznámují s obsahem předmětů EVV a EVH. je zde realizována např. výroba jednoduchých hudebních nástrojů v rámci oblasti „Člověk a svět práce“.

Prostorové podmínky pro výuku:

Pro výuku hudební výchovy ve škole je určena specializovaná učebna s odpovídajícím vybavením: piano, sada hudebních nástrojů (Orffův instrumentář), 3 flétny, kytara, 2 keyboardy, videopřehrávač, CD přehrávač, CD disky, videokazety, sady zpěvníků, sborníků a studijních materiálů. Klavír je k dispozici ještě v další učebně, kterou hudební výchova využívá spolu s angličtinou.

Organizační vymezení:

Výuka hudební výchovy se realizuje ve vyučovacích hodinách, na kurzech, exkurzích a v průběhu krátkodobých i dlouhodobých projektů.

Estetický kurz, koncerty České filharmonie (dle aktuální nabídky), Muzeum Bedřich Smetany a Antonína Dvořáka v Praze, Památník Bedřicha Smetany v Jabkenicích, Muzeum Bertramka v Praze... Vánoční koncerty

1.6. Mezipředmětové přesahy

Hudební výchova zasahuje do několika předmětů a témat, jejichž náplň prohlubuje a doplňuje, zejména:

Literatura ↔ EVH: zhudebnění a dramtizace literárních děl, národní folklór – básně, písně, ukolébavky

Výtvarná výchova ↔ EVH: spojení výtvarného umění a hudby (období – skladatel – prvky)

Dějepis ↔ EVH: historické propojení událostí v souvislosti s hudební kulturou (časová datace)

Fyzika ↔ EVH: zvuk, akustika (tvoření tónu)

Tělesná výchova ↔ EVH:	pohyb – tanec, pantomima
Biologie ↔ EVH:	hlasové ústrojí, mutace, hlasová hygiena
Občanská výchova ↔ EVH:	pravidla kulturního a slušného chování (koncerty), oblékání - etiketa
Zeměpis ↔ EVH:	regionální i světoví hudební skladatelé

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Cílem předmětu Hudební výchova je seznámit studenty s kulturou a uměním jako nezastupitelnou součástí života a ukázat jim, jak porozumět hudbě jako výrazovému prostředku. Žáci se prakticky seznámí s hudebními nástroji a doprovází jednoduché skladby, dovedou zazpívat množství umělých i lidových písní, orientují se v dějinách hudby a hudebních obdobích. Žáci budou moci rozvíjet své vnímání a dovednosti na základě subjektivního citění a prožívání hudby. Výuka je směřována tak, aby po studiu hudební výchovy na nižším gymnáziu žáci:

- ⇒ Uplatňovali získané pěvecké a hudební dovednosti v běžném životě.
- ⇒ Využívali individuální schopnosti při hudebních aktivitách.
- ⇒ Reprodukovali krátké hudební motivy a prováděli jednoduchou hudební improvizaci.
- ⇒ Orientovali se v proudu hudby.
- ⇒ Zařadili na základě získaných vědomostí určitou hudbu do stylového období.
- ⇒ Rozeznali tance a jednoduše pohybově je doprovodili.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

Výuka v předmětu hudební výchova přispívá k utváření a rozvoji klíčových kompetencí u žáků, zejména:

2.1.1. Kompetence k učení

Seznámí se s tvůrčími činnostmi a kulturními jevy a jejich propojení v praktickém životě.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Žák samostatně pracuje při praktických činnostech, naslouchá uměleckým dílům a snaží se porozumět, zhodnotit a zaujmout postoj k jiným názorům.

2.1.3. Kompetence komunikativní

Žák naslouchá hudbě, dokáže vyjádřit pocity, rozumí textům a notovým záznamům, diskutuje o problémech vzniklých při práci ve skupině.

2.1.4. Kompetence sociální a personální

Žák zvládá zásady slušného chování ve společnosti při návštěvě koncertů a výchovných představení, spolupracuje a respektuje druhé při tvoření společných úkolů.

2.1.5. Kompetence občanské

Chrání a ocení kulturní tradice, respektuje hodnoty druhých.

2.1.6. Kompetence pracovní

Při práci ve skupině spolupracuje a respektuje kulturní a společenské hodnoty hudebních děl.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolských projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů atd.

Předmět Hudební výchova přispívá doprovodnými vystoupeními na celoškolských akcích (hudební a pěvecká vystoupení), Podílí se na reprezentaci školy ve spolupráci se základní uměleckou školou a dalšími hudebními instituty.

2.3. **Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu**

V předmětu Hudební výchova na nižším gymnáziu je kladen důraz na praktické činnosti (žák doprovází lidovou píseň, zhudební texty, pracuje s notovým zápisem, pracuje s médii – přehraje píseň z hudebních nosičů), skupinová práce (dohodne se na použití vhodných nástrojů k písni, vybere píseň k danému období), vypracování referátů (přiblíží hudební období a osobnosti skladatelů) a výklad nové látky a hudebního názvosloví. Diskuse ve skupinách jsou součástí výuky při srovnávání, posuzování a vyjádření oblíbenosti hudebních děl, soutěže a mimoškolní aktivity motivují studenty k samostatné práci. Exkurze, vzdělávací pořady, návštěvy výchovných koncertů a představení (kdy studenti jsou diváci i účinkující) tvoří součást výuky a komplexně přispívají k utváření osobnosti studenta.

Učitel zadává úkoly, které vedou k rozvíjení hudebního cítění a tvořivosti, připravuje činnosti, které podporují práci v různorodých oblastech – práce s PC, zvukovou technikou a odbornou literaturou, zadává poslechové činnosti a referáty, které inspirují studenty k další práci s hudebními díly a tím je motivuje k hodnocení, srovnávání a interpretaci hudebních děl v rámci individuálních možností. Používáním hudebních dokumentů, videí a videoklipů ve výuce podněcuje učitel zájem studentů o hudební dění.

2.4. **Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat**

Hudební výchova přispívá k naplnění jednotlivých průřezových témat ve vyučovacích hodinách i v průběhu estetického kurzu v prvním ročníku nižšího gymnázia, při návštěvě kulturních akcí a na exkurzích.

Hudební výchova se věnuje těmto průřezovým tématům:

2.4.1. **Osobnostní a sociální výchova**

Kreativita – hra na hudební nástroje, četba partitury, jednoduchá rytmická a harmonizační cvičení;

sebepoznání a sebepojetí – pohyb a tanec jako výrazový prostředek, vyjádření pocitu pohybem, spojení hudby a pohybu; psychohygienu – hudba jako terapie, pravidla chování ve společnosti a na koncertech; hlasová hygiena, správná deklamace textu.

komunikace – jak funguje a jak k nám promlouvá hudba, aktivní poslech skladeb a jejich porozumění, schopnost vyjádřit svůj názor na skladbu.

2.4.2. **Výchova demokratického člověka**

Občanská společnost a škola – organizace hudebních besídek a koncertů, schopnost prosadit názor a být schopen věcně argumentovat.

2.4.3. **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**

Evropa a svět – dědictví české kultury, poznání evropské a světové kultury – prolínání, poznání a pochopení života a díla významných hudebních skladatelů;

Jsme Evropané – uvědomí si tradice, folklor a kulturní hodnoty naší země, seznámí se s tradicemi jiných zemí a respektuje je.

2.4.4. **Multikulturní výchova**

Lidské vztahy – umění vžít se do role druhého člověka, akceptovat jeho názory a postoje; znát základní pravidla chování při návštěvě společenských akcí;

Kulturní diference a etnický původ - respektování etnických menšin, které tvoří běžnou součást dnešní kultury, seznámení se s etnickými hudebními skupinami a rozpoznání jejich hudebně vyjadřovacích prostředků.

2.4.5. **Mediální výchova**

Vnímání médií – využít potenciál médií jako zdroj informací ale i k zábavě (reprodukováná hudba), seznámení se s hudebním děním v místě bydliště a jeho efektivní využití

k sebevzdělávání i relaxaci ve volném čase; vnímání autora mediálních sdělení – schopnost poznat hudební výrazové prostředky jednotlivých hudebních období;
Stavba a tvorba mediálních sdělení – tvorba referátů s využitím novinových článků, aktualit a Internetu, hudebních ukázek z rádia, CD, MP3 atd.

2.4.6. Člověk a svět práce

Výroba jednoduchých hudebních nástrojů v primě; možnost užití nástrojů během celé doby studia.

Ovládnutí zvukové techniky k reprodukci písní – během celého studia.

Projekty a plakáty vztahující se k probíraným osobnostem hudebních dějin. Uspořádání besídky, koncertu.

2.4.7. Environmentální výchova

Propojení přírody a hudby v neznámějších dílech české a světové hudby, např: A. Vivaldi – Čtvero ročních dob, B. Smetana – Vltava atd.

Hudba kolem nás – hluk x zvuk, zvuky lesa, inspirace přírodou v dílech (zpěv ptáků, pramen vody...)

2.5. Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“

Předmět hudební výchova seznámí studenty s varovnými signály v případě mimořádných událostí, naučí je signály rozpoznávat a užívat.

2.6. Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru

Předmět hudební výchova rozvíjí schopnosti studentů využívat ICT při vyhledání informací hudebních skladatelích a obdobích, při zpracování aktualit a referátů a při poslechových činnostech, např. přehrávání MP3 a DVD médií.

2.7. Používané učebnice a další studijní materiály

Používané učebnice:

Charalambidis, A., Hurník, L., Císař, Z., Pilka, J., Matoška, D.; (2000): *Hudební výchova pro 6.ročník základní školy*; SPN - pedagogické nakladatelství, a.s., Praha

Charalambidis, A., Císař, Z., Pilka, J., Matoška, D.; (2002): *Hudební výchova pro 7.ročník základní školy*; SPN - pedagogické nakladatelství, a.s., Praha

Charalambidis, A., Císař, Z., Pilka, J., Matoška, D.; (2002): *Hudební výchova pro 8.ročník základní školy*; SPN - pedagogické nakladatelství, a.s., Praha

Charalambidis, A., Císař, Z., Pilka, J.; (2002): *Hudební výchova pro 9.ročník základní školy*; SPN - pedagogické nakladatelství, a.s., Praha

Ostatní materiály:

soubor CD nosičů, videokazety, hudební nástroje

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Při hodnocení studentů v estetické hudební výchově na NG je zohledněno, že řada činností, které jsou v tomto předmětu realizovány, souvisí s talentem. Např. se jedná o zpěv, intonaci, vytleskávání v rytmu, sluchovou analýzu, doprovod na hudební nástroj, dirigování, apod. proto činnosti související s talentem vykonávají studenti ve skupině za pomoci ostatních spolužáků. Porovnávání práce jednotlivých skupin pak neprovádí jenom učitel, ale studenti sami hodnotí, jak která skupina či její jednotliví členové zadané činnosti zvládli.

Do klasifikace v hudební výchově se promítají zejména teoretické znalosti, na NG především znalosti z dějin hudby, hudebních forem, přehled o významných umělcích a tělesech, znalosti textů apod. Požadavky, které jsou na ně kladeny, jsou splnitelné pro všechny. Vědomosti získávají žáci nejenom v hodinách, ale také vyhledáváním např. na internetu.

Prověřování znalostí je prováděno ústní i písemnou formou, formou referátů a prezentací.

Název vyučovacího předmětu: **VÝTVARNÁ VÝCHOVA**

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Předmět výtvarná výchova má specifické a nezastupitelné místo ve výchově a vzdělávání. Umožňuje studentům i jiné než racionální vnímání a poznávání světa. Výtvarná výchova je založena především na činnostním principu. Zprostředkovává studentům dosažení porozumění výtvarné kultuře a umění pestrou volbou činností. Žák je v roli tvůrce, vnímatele i interpreta veden k rozvoji smyslové citlivosti, uplatňování vlastní subjektivity a k ověřování si komunikačních účinků spektra vizuálně výtvarných vyjádření. Výtvarná výchova je tak zaměřena na rozvíjení a kultivování emocionálních a smyslových schopností studenta, jeho prožívání a osobitého vyjadřování. Ve výtvarné výchově je student veden tak, aby práce s vizuálně obraznými znaky obohacovala jeho možnosti sebevyjádření, seberealizace, vnímání a schopnost vizuální komunikace. Rámec pro předmět výtvarná výchova je co nejširší a stále se proměňující škála vizuálně obrazných prostředků. Student získává přehled nejen v oblasti výtvarného umění, ale postupně se orientuje i v běžných prostředcích vizuálního působení v komunikaci, mezi které patří prostředky vizuálního působení v reklamě, filmu a mediích vůbec, jakož i v oblasti vzhledu zevnějšku a estetického působení životního prostředí. Rozvíjením schopnosti užívání VOV jako specifického nástroje přispívá výtvarná výchova k vizuální gramotnosti studentů. Nacházením cesty k projevům výtvarného umění v historii i současnosti, vlastní tvorbou a orientací v široké oblasti vizuální kultury napomáhá k vnitřní kultivaci osobnosti studenta, vytváření a rozvíjení pozitivního vztahu k sobě, jiným lidem a světu vůbec i ke kulturním hodnotám současným i minulým.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ

Výtvarná výchova navazuje na vzdělávací obsah oboru VV na 1. stupni a předpokládá osvojení především uvedených OV (Žák pojmenovává, poznává a kombinuje prvky vizuálně obrazných vyjádření. Nalézá prostředky pro vlastní VOV. Nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah VOV, které samostatně vybral, vytvořil a upravil) a KK, kterých mají studenti nabýt na konci 1. stupně vzdělávání. VV na 2. stupni navazuje na předpokládanou úroveň a tuto dále zvyšuje a prohlubuje. Na obou stupních je zaměřena především činnostně.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Výtvarná výchova je jako vzdělávací obor začleněna do oblasti Umění a kultura spolu s hudební výchovou.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

1.4.1. Člověk a zdraví

Kreativními činnostmi přispívá předmět k uspokojení pocitu sebevyjádření. Estetickým vnímáním přírody, pobytem v přírodě a relaxačními činnostmi přispívá k psychické vyrovnanosti a duševní pohodě.

1.4.2. Člověk a svět práce

Činnostní charakter předmětu přispívá k naplnění OV dané oblasti (volba a popis pracovního postupu, dodržování BOZP, orientace ve volbě materiálů a nástrojů). Ve spolupráci s EVH v primě - výroba jednoduchých hudebních nástrojů.

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení:

Výtvarná výchova obsahuje v etapě základního vzdělávání především tvůrčí činnosti, prostřednictvím nichž se realizuje učivo tak, aby byla propojena vlastní tvorba s vnímáním a interpretací vizuálně obrazných vyjádření. Nabízeny a využívány jsou tak vizuálně obrazná vyjádření jako výsledek vlastní tvorby, běžné produkce (katalogy, časopisy, www, reklama), užité tvorby (design, móda) a umělecké produkce (výtvarná díla). Pro vlastní tvorbu je žákům nabízena dle možností školy široká škála technik tradičních (kresba, malba, grafické techniky, práce s keramickou hlinou) i s médii (digitální fotografie, PC) tak, aby si žák mohl postupně vědomě vybírat, které vizuálně výtvarné prostředky mu nejvíce vyhovují, k jaké tvorbě typově inklinuje a ve které by se chtěl dále rozvíjet. Pro vnímání a interpretaci jsou žákům nabízeny rovněž vedle tradičních vizuálně vnímaných vyjádření světa umění (architektura, sochařství, malířství) i taková, jež jsou uplatňována v současném světě nových technologií a mediálních produktů (video art, animace).

Hodinová dotace:

Vzdělávací obsah oboru výtvarná výchova je realizován v povinném vyučovacím předmětu výtvarná výchova, jehož hodinová dotace je v primě a sekundě 2 hodiny, v tercii 1 hodina. Výuka je realizována převážně formou dvouhodinových bloků.

Na tyto hodiny se žáci v sekundě a tercii dělí do stejně početných skupin dle celkového počtu ve třídě.

Prostorové podmínky:

Výuka probíhá v odborné učebně, která je vybavena videopřehrávačem, televizí, CD kamerou a magnetofonem, v netradičních interiérech a exteriérech, jako jsou školní dvůr, chata gymnázia, muzeum či galerie i v plenéru (les, krajina, město). Studentům je také k dispozici místnost s keramickou pecí.

Organizační vymezení:

Kromě standardních vyučovacích hodin se v primě se žáci účastní pětidenního adaptačního kurzu na chatě gymnázia, doplněného o prvky výtvarné, hudební a dramatické výchovy. Pravidelně jsou do výuky zařazovány návštěvy galerií a muzeí a využívány jejich vzdělávací programy. Žáci mají rovněž možnost prezentovat vlastní výtvarnou tvorbu formou výstav v galerii, v prostorách školy, na Internetových stránkách školy, ve školním časopisu či formou účasti v soutěžích a rozvíjet další tvorbu zapojením do krátkodobých (projektové dny) i dlouhodobých projektů (mezinárodní).

1.6. Mezipředmětové přesahy

Hudební výchova ↔ EVV	poslechové činnosti a výtvarná interpretace
Literatura ↔ EVV	literární druhy, žánry a ilustrace
Přírodopis ↔ EVV	studie přírody jako zdroj poznání a výtvarné inspirace
Dějepis ↔ EVV	umělecké slohy a historické etapy vývoje společnosti
Občanská výchova ↔ EVV	základní pravidla etikety
Cizí jazyky ↔ EVV	společná realizace exkurzí a projektů

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Cílem předmětu je utvoření pozitivního postoje studenta k hodnotám především umění a kultury a pochopení nezastupitelné role umění a kultury v životě člověka. K dosažení těchto cílů slouží především citlivý výběr tvůrčích činností spolu s výběrem VOV a formy jejich interpretace.

Žák po studiu VV na nižším gymnáziu chápe a využívá vizuální tvorbu uměleckou, vlastní i běžné produkce jako svébytný prostředek komunikace a postupně získává vizuální gramotnost. Umí pojmenovat, zkombinovat, porovnat a využít širokou škálu prvků VOV ve svých tvůrčích činnostech a experimentuje s VOV jako specifickým znakem. Vybírá a nalézá vhodné prostředky pro vlastní osobité vyjádření v oblasti prostorové, plošné i objemové tvorby. K tomu využívá nabytých zkušeností s výtvarnými technikami, řemeslnými postupy, nástroji a materiály. Užívá tradiční výtvarné postupy i digitální média. Uplatňuje svá VOV v procesu komunikace, dokáže si ověřit jejich účinek, najít a realizovat vhodnou formu prezentace. Je

schopen využívat získané poznatky o prvcích VOV v různých oblastech svého života. Interpretuje a porovnává VOV minulosti a současnosti. Uplatňuje přitom i osobní zkušenost, prožitek a názor. Dokáže ocenit estetické kvality prostředí a aktivně je spoluvytvářet.

2.1. Příspěvek k rozvoji klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Student si osvojuje poznatky a získává vědomosti v oblasti umění a kultury. K tomu využívá i možnosti přímého kontaktu s výtvarným uměním a návštěv galerií. Seznamuje se s uměleckými i běžnými vizuálně obraznými vyjádřeními a učí se analyzovat a chápat dobové souvislosti, vazby a příčiny. Interpretuje je a kriticky hodnotí. Je schopen formulovat svůj názor s využitím základní odborné terminologie.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Student konzultuje s učitelem a spolužáky problémy v oblasti vlastních tvůrčích činností, řeší problémy výtvarného tématu samostatně dle vlastního postupu, podloženého prvotní rozvahou, skicami, studii, sběrem materiálu, jež tvoří osobní tematické portfolio, experimentem, jež provází hledání finálního tvaru až po tvorbu výsledného produktu.

2.1.3. Kompetence pracovní

Student získává návyky pečlivé, trpělivé a systematické práce, učí se bezpečnému užívání správných pracovních nástrojů a osvojuje si zručnost při práci s nimi. K tomu využívá škálu výtvarných a řemeslných technik (grafické techniky, tkaní, malba na sklo, batikování) a podílí se na jejich výběru i s ohledem na své schopnosti a možnosti.

2.1.4. Kompetence komunikativní

Student formuluje výstižně a srozumitelně svůj názor. Dokáže si ověřit účinek své práce formou různých forem prezentace (referát jako dramatizovaný výstup, diskuse o výtvarném díle, výstava). Diskutuje o problémech, vzniklých při výtvarných činnostech, kriticky posoudí a zhodnotí různé formy vizuálních zobrazení (reklama, kýč).

2.1.5. Kompetence sociální a personální

Student se umí podřizovat zájmům skupiny a citlivě hodnotí její práci. Spolupracuje ve skupině, zvládá efektivní dělbu práce a respektuje zásady dialogu a diskuse. Dodržuje zásady slušného chování nejen ve škole, ale i při návštěvě výstav a výtvarných programů galerií.

2.1.6. Kompetence občanské

Student chápe a respektuje umělecké a kulturní hodnoty minulosti i současnosti v regionu, v evropské kultuře, v kultuře jiných kontinentů a hodnoty životního prostředí. Vytváří si vlastní postoje k nim a chápe jejich ochranu jako občanskou povinnost.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolských projektů, projektových dnů, škol v přírodě, sportovních kurzů,...

Výtvarná výchova spolu s Hudební výchovou připravují větší část programu pro adaptační kurzy v primách. Do programu kurzu jsou začleněny výtvarné činnosti a exkurze.

Výtvarná výchova se podílí na přípravě programu zahraničních exkurzí. Programově zajišťuje samostatný blok v rámci Ekodne.

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Výchovné a vzdělávací strategie předmětu výtvarná výchova jsou zaměřeny na rozvoj klíčových kompetencí, a to především tím, že preferují činnostní a tvůrčí charakter předmětu. Učitel klade při

volbě strategií důraz na utvoření pozitivního postoje k hodnotám v oblasti umění a kultury. Ve výuce učitel v oblasti tvořivých činností studentů (výtvarné etudy, studie, tematické práce, projekty) upřednostňuje takové metody a postupy, jež podporují rozvíjení kreativity (individuální volba technik, experimentování, preference osobně blízkého tématu, reinterpretace a aktualizace). Vede žáka k tomu, aby provázel svou práci uspořádáním osobního portfolia, tvorbou archivu výtvarných prací, vytvářením záznamů a dokumentace akcí, prací s uměleckým dílem, tvorbou výtvarných produktů a projektů, vhodnou formou prezentace výtvarné tvorby, návštěvou výstavy nebo výtvarnou exkurzí. Převažující praktické výtvarné činnosti doplňuje prací s tištěnými materiály: učebnicemi, encyklopediemi, monografiemi, dokumenty a články. Uplatňuje pestrost metod a forem práce: Monolog, řízený dialog, diskuse, skupinová práce, práce ve dvojicích, experiment, hra, sběrná metoda, práce s médii (video, hudební nahrávky, digitální fotoaparát, mobilní telefon, videokamera), dramatizace, komparace, interpretace a reinterpretace, výchovné a vzdělávací programy galerií, exkurze.

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat

Výtvarná výchova integruje do vzdělávacího obsahu tematické okruhy většiny průřezových témat. Učitelé tato témata zařazují kromě běžných hodin také do programu adaptačního kurzu v primě a realizují je též v rámci Ekodne a na exkurzích.

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní a sociální rozvoj – hravá cvičení smyslového vnímání. Sebepoznání a sebepojetí – výtvarné ztvárnění těla a tváře. Seberegulace - soustavné plánování kroků výtvarné práce. Psychohygienu - využívání výtvarných činností jako forem relaxace. Kreativita - podporování osobitého vyjadřování a schopností vidět věci „jinak“.

2.4.2. Výchova demokratického člověka

Občanská společnost a škola – organizace výstav a přehlídek prací studentů, schopnost prosadit názor a být schopen věcně argumentovat.

2.4.3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Poznávání a srovnávání tradic, zvyků, folklóru. Téma Objevujeme Evropu a Svět a Evropa nás zajímá - poznávání dějin umění, osobností významných umělců různých zemí, národů, etnik.

2.4.4. Multikulturní výchova

Okruhy Proměny místa a lokality, Kulturní tradice a řemesla a zachycení místní kulturní paměti - návštěvy regionálních výstav a muzeí.

2.4.5. Mediální výchova

Téma Tvorba mediálního sdělení – dovednost organizování výstav oboru, příprava prezentací a mediálních sdělení pro školní časopis, školní rozhlas, plakát, Internet.

2.4.6. Člověk a svět práce

Ve spolupráci s EVH v primě - výroba jednoduchých hudebních nástrojů, popř. doplňků nebo kostýmů k hudebním dílům a vystoupením.

2.4.7. Environmentální výchova

Téma Vztah člověka k prostředí – společné vnímání a hodnocení estetických kvalit prostředí (krajina, město, dům, byt), vyhledávání možností zlepšení osobního životního stylu (seznámení s plně recyklovatelnými výrobky a designem takto zaměřeným). Arteterapie – vnímání a prožívání prvků přírody, analýza a výtvarná stylizace (př. kresba a poezie, dopis stromu, botanická kresba, otisky přírodnin).

2.5. Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“

Není obsahem vzdělávacího oboru EVV.

2.6. Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru

Důraz je kladen na metody a formy pro předmět specifické s využitím techniky, kterou PK disponuje. Internet a PC jsou využívány k vyhledávání informací a materiálů pro výtvarnou práci, k archivaci, přípravě referátů a prezentací.

2.7. Používané učebnice a další studijní materiály

Šamšula, P. (2000): *Obrazárna v hlavě 1- 5*, SPL-PRÁCE, Praha

Pijoan, J. (1981): *Dějiny umění 1- 10*, Odeon, Praha

Zhoř, I. (1996): *Výtvarná výchova v projektech I – II*, TOBIÁŠ, Havlíčkův Brod

Dále jsou v průběhu práce v hodinách a při přípravě projektových aktivit používány nejrůznější katalogy, monografie, reprodukce, časopisy, aj.

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Nejlépe lze zjistit účinnost výuky při vlastní tvořivé práci žáků s využitím rozdílných výtvarných technik. Výběrem vhodné techniky a různorodým zpracováním zadaného tématu žák posuzuje a srovnává výsledný efekt a rozhoduje se pro svůj osobitý styl. Důležitou součástí hodin je vzájemné hodnocení žákovských prací a obhajoba individuálního zpracování. Nejúčinnějším prostředkem pro zhodnocení výsledku výtvarné výchovy je příprava a instalace vlastních prací žáků ve veřejných prostorech a získávání tak kladného vztahu k jakýmkoliv vystavovaným objektům v tomto oboru.

Hodnocení rozvoje žákovských kompetencí se opírá o slovní hodnocení v průběhu všech hodin. Výsledná klasifikace zohledňuje i předpoklady žáka, jeho zaujetí pro výtvarné činnosti, schopnost popsat a obhájit individuální zpracování díla a schopnost účinně komunikovat v práci na společných projektech.

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK a ZDRAVÍ

Vzdělávací oblast člověk a zdraví zahrnuje tyto vzdělávací obory:

Vzdělávací obor	Tělesná výchova
Předměty	Tělesná výchova
Vzdělávací obor	Výchova ke zdraví
Předměty	Občanská nauka, Biologie, Chemie. Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví je integrován do všech dalších předmětů, které se podílejí na dosažení očekávaných výstupů a rozvíjení klíčových kompetencí potřebných k jejich naplnění.

Název vyučovacího předmětu: TĚLESNÁ VÝCHOVA

1. Charakteristika předmětu

1.1. Obecná charakteristika předmětu

Předmět Tělesná výchova je součástí komplexního vzdělávání žáků v oblasti zdraví. Toto vzdělávání je kombinací praktických pohybových dovedností a teoretických znalostí. Žáci mají získat zdravé životní návyky, seznámit se s teorií a pravidly určitých sportů a disciplín, rozvíjet svou fyzickou výkonnost ve všech pohybových dovednostech. Při těchto činnostech jsou vedeni k dodržování pravidel a k jednání fair-play. Vedle vlastních vyučovacích hodin je pro GNbk charakteristické konání LVVZ ve všech ročnících mimo primy v Rokytnici n/J. v chatách RSG. Velkou tradici má ve škole volejbal - řada žáků provozuje tento sport závodně ve ŠSK GNbk nebo v jiných oddílech. Velká část žáků se věnuje basketbalu, který je stále populárnější vzhledem k výkonům mužů v NBL, a školní streetbalové lize. Zdaleka zanedbatelný není ani počet závodních plavců.

1.2. Návaznost na vzdělávací oblasti nebo předměty RVP pro 1. stupeň ZŠ

V etapě základního vzdělávání patří Tělesná výchova do vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“. Žák po absolvování 1. stupně ZŠ:

- ⇒ zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení,
- ⇒ reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci,
- ⇒ uplatňuje kondičně zaměřené činnosti, projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti,
- ⇒ zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti,
- ⇒ uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka,
- ⇒ reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti,
- ⇒ jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje, respektuje opačné pohlaví,
- ⇒ užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení,
- ⇒ zorganizuje pohybové hry a nenáročná soutěže,
- ⇒ změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky.

1.3. Začlenění předmětu do vzdělávacích oblastí ve vazbě na RVP

Dle RVP je Tělesná výchova jako celek začleněna do vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“. Žáci mají poznat sami sebe, pochopit hodnotu zdraví, seznámit se se situacemi, které předcházejí všem poškozením organismu. K tomu jsou využívány především pohybové dovednosti vedoucí k zdravému životnímu stylu. Dílčím způsobem zasahuje Tělesná výchova do vzdělávací oblasti „Člověk a práce“.

1.4. Příspěvek předmětu pro naplnění vzdělávací oblasti „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“

Tělesná výchova se v průběhu nižšího gymnázia zabývá těmito tématy z obou uvedených vzdělávacích oblastí:

1.4.1. Člověk a zdraví

Vztahy a pravidla v soužití kolektivu
Výživa a zdraví
Otuzování
Význam pohybu pro zdraví
Denní režim
Chování při úrazech – první pomoc
Prevence civilizačních chorob
Rizika zneužívání návykových látek a dopingů ve sportu
Dodržování pravidel silničního provozu
Sebeovládání a zvládání problémových situací

1.4.2. Člověk a svět práce

Údržba sportovišť
Jednoduchá příprava sportovního materiálu (mazání lyží, oprava florbalových hokejek..)
Jednoduché pracovní postupy v kuchyni (LVVZ)
Drobná údržba(kola-výměna duší, mazání řetězu)
Údržba sportovních stanovišť – hrabání písku
Příprava jednoduchých pokrmů (pomoc v kuchyni na STK a na LVVZ)

1.5. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení

Obsahové vymezení:

Vzdělávací obsah předmětu Tělesná výchova zahrnuje tyto tematické okruhy: lehká atletika, gymnastika, sportovní hry, netradiční sporty, lyžování, úpoly, vodáctví, pobyt v přírodě, plavání.

Časová dotace:

Týdenní hodinová dotace: dvě vyučovací hodiny. V primě žáci absolvují plavecký výcvik (v jednom pololetí 1 hod. týdně). V předmaturitním ročníku odjíždí na sportovně-turistický kurz, jehož náplň studenti částečně ovlivňují. Obvykle volí mezi kurzy zaměřenými na vysokohorskou turistiku, vodáctví a sportovní hry. Od sekundy do oktávy se mohou zúčastňovat týdenních lyžařských kurzů LVVZ v Rokytnici nad Jizerou na chatách RSG.

Prostorové vymezení:

Vzdělávací obsah předmětu je realizován ve dvou tělocvičnách GNbk, v hale ZŠ Komenského, na hřišti ve dvoře GNbk, na tartanové dráze ZŠ Komenského, v parku u hlavního nádraží, v městském bazénu, v chatách RSG GN v Rokytnici nad Jizerou a v zařízeních nasmlouvaných pro jiné sportovní akce (STK).

Organizační vymezení:

Třídy jsou rozděleny na skupiny chlapců a dívek, které střídají jednotlivá zařízení podle rozvrhu střídání tělocvičen. Obvyklá velikost skupiny je studentů.

1.6. Mezipředmětové přesahy

Tělesná výchova zasahuje do dalších předmětů, jejichž náplň prohlubuje a doplňuje. Předměty a témata, které TEV doplňuje:

Tělesná výchova ↔ Hudební výchova:	rytmizace, cvičení na hudbu, tanec
Tělesná výchova ↔ Biologie:	využití znalostí a dovedností z anatomie a fyziologie člověka, znalosti z problematiky ochrany zdraví a hygieny + poskytování první pomoci
Tělesná výchova ↔ Dějepis:	historie sportu (antické Řecko - Řím, starověké olympijské hry, novodobé olympijské hry, olympismus
Tělesná výchova ↔ Fyzika:	praktické ověřování fyzikálních zákonů – biomechanika
Tělesná výchova ↔ Český jazyk:	schopnost zdokumentování sportovní akce psaným slovem (reportáže, fejetony), názvosloví sportů
Tělesná výchova ↔ IVT:	praktické využití PC pro získávání informací na webových stránkách, zpracovávání výsledků sportovních soutěží a závodů, tvorba prezentací sportovních akcí
Tělesná výchova ↔ Ekologie:	vliv sportovních aktivit na životní prostředí

2. Cíle předmětu a vzdělávací a výchovné strategie uplatňované v předmětu

Hlavním cílem předmětu Tělesná výchova je doprovázet žáky k poznávání vlastního fyzického i duševního zdraví jako nejdůležitější životní hodnoty.

Za dílčí cíle lze považovat:

- ⇒ Chápání zdraví, zdatnosti a výkonnosti jako významného předpokladu pro dobrý fyzický vzhled i duševní pohodu a následně pro ovlivnění výběru profesní dráhy, partnerů, vlastních zájmů atd.
- ⇒ Aktivní zapojování do činností a aktivit školy podporujících zdraví a do propagace zdravotně prospěšných činností.
- ⇒ Využívání osvojených preventivních postupů pro ovlivňování zdraví v denním režimu, k uvažování a jednání v souladu s preventivní ochranou zdraví v každé životní situaci, k poznávání a využívání míst souvisejících s preventivní ochranou zdraví.
- ⇒ Pochopení zdraví jako vyváženého stavu tělesné, duševní i sociální pohody a k vnímání radostných prožitků z činností podpořených pohybem a vitalitou zdravého člověka, příjemným prostředím a atmosférou příznivých vztahů.
- ⇒ Získávání orientace v základních názorech na zdraví, na to, co je a není zdravé, co může zdraví prospět a co ho poškozuje, k rozpoznávání základních situací ohrožujících zdraví a k upevnování způsobů rozhodování a jednání, které neohrožují zdraví vlastní ani zdraví jiných lidí.

2.1. Příspěvek předmětu pro rozvoj klíčových kompetencí

2.1.1. Kompetence k učení

Žák efektivně získává poznatky z nejrůznějších zdrojů. Je schopen uvědoměle plánovat svou práci, sebehodnotit a pracovat s chybou.

2.1.2. Kompetence k řešení problémů

Žák uplatňuje získané praktické dovednosti a teoretické znalosti k řešení problémů, samostatně pracuje při zlepšování pohybových návyků, řeší všechny herní situace v rámci pravidel jednotlivých sportů.

2.1.3. Kompetence komunikativní

Žák rozumí a aktivně používá sportovní terminologii, aktivně spolupracuje a podporuje členy skupiny (družstva) při všech sportovních činnostech.

2.1.4. Sociální a personální kompetence

Žák rozvíjí vztahy při skupinové práci, při týmovém řešení úkolů, respektuje jiné názory, prezentuje a obhajuje vlastní myšlenky, učí se sebehodnocení a hodnocení druhých i práce skupiny, dodržuje sportovní etiku, pravidla a jednání fair-play.

2.1.5. Kompetence občanské

Žák se seznamuje s různými tradicemi a historií sportu jak v ČR, tak i v celosvětovém měřítku, zodpovědně rozhoduje podle dané situace, poskytuje účinnou pomoc dle svých možností, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a zodpovědně se chová ve všech krizových situacích.

2.1.6. Kompetence pracovní

Žák bezpečně používá veškeré sportovní vybavení a zařízení, plní všechna vymezená pravidla a dodržuje BOZP při všech sportovních činnostech.

2.2. Podíl předmětu při naplňování celoškolních projektů, projektových dnů, sportovních kurzů,...

Tělesná výchova se podílí zejména na těchto celoškolních projektech a projektových dnech:

- ⇒ Branný den - zajištění některých stanovišť
- ⇒ LVVZ - ve všech ročnících mimo primy v Rokytnici n/J. - chaty RSG
- ⇒ STK - předmaturitní ročník, obsahové zaměření podle zájmu studentů
- ⇒ Pořádání sportovních soutěží - tradičně pořádáme LA, Pohár rozhlasu, volejbal, basketbal
- ⇒ Školní streetbalová liga
- ⇒ Reprezentace školy na všech úrovních ve většině sport. soutěží - práce s talenty
- ⇒ Spolupráce s BA Nymburk a sportovními oddíly v Nymburce a okolí

2.3. Vzdělávací strategie, metody a formy uplatňované v předmětu

Při výuce jsou používány následující metody a formy, které rozvíjejí základní pohybové dovednosti a schopnosti:

- ⇒ Praktická ukázka   nácvik nových pohybových dovedností, příklady cvičení
- ⇒ Výklad   pravidla, kritická místa HČJ a nových pohybových dovedností
- ⇒ Pokus-omyl   taktické řešení situací
- ⇒ Frontální   opakování již zažitých dovedností
- ⇒ Skupinová   prohlubování a rozšiřování dovedností
- ⇒ Individuální výuka   práce s talenty, zdravotně oslabenými
- ⇒ Cvičení na stanovištích   sportovní trénink

2.4. Příspěvek předmětu pro naplnění povinných průřezových témat

Z průřezových témat jsou začleněna témata osobnostní a sociální výchovy, multikulturní výchovy, mediální výchovy a výchovy demokratického občana. Okrajově se zabývá problematikou multikulturní výchovy a průřezového tématu člověk a svět práce. Znalosti a dovednosti vedoucí k zdravému životnímu stylu a kladnému vztahu k fyzickým aktivitám navazující na znalosti a dovednosti získané na 1.stupni ZŠ. Převládajícími rozvíjenými životními kompetencemi jsou kompetence týkající se zdraví, spolupráce, komunikace, podnikatelských dovedností.

2.4.1. Osobnostní a sociální výchova

Zvládá vlastní chování, respektuje mezilidské vztahy ve třídě i mimo ni, správně řeší konflikty, projevuje snahu o správné mezilidské vztahy, učí se asertivnímu chování.

2.4.2. Výchova demokratického člověka

Pochopení významu pravidel a zákonů, participace na rozhodnutí celku, rozvoj disciplíny a sebekritiky, motivace k ohleduplnosti a pomoci slabším, schopnost kompromisu.

2.4.3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Předmět není určen k rozvoji tohoto tématu

2.4.4. Multikulturní výchova

Rozpoznávání individuálních zvláštností a respektování příslušníků jiných etnik, rozvoj tolerantních vztahů mezi lidmi, boj proti všem druhům diskriminace.

2.4.5. Mediální výchova

Použití medií jako zdroje informací a zábavy, sledování sportovních zpravodajství, schopnost zdokumentovat vlastní akce, činnosti.

2.4.6. Člověk a svět práce

Schopnost volby správných pomůcek, nástrojů a náčiní; znalost a řešení jednoduchých technických úkolů, organizace a plánování pracovní činnosti, úklid v domácnosti – znalost postupů, prostředků (LVVZ), dodržování pořádku na pracovním místě a dodržování zásad hygieny a BOZP, poskytnutí první pomoci.

2.4.7. Environmentální výchova

Odpovědnost ve vztahu k přírodě, utváření správného životního stylu, ochrana přírody při masových sportovních akcích, vliv prostředí na zdraví člověka.

2.5. Příspěvek předmětu k naplnění MP „ochrana člověka za mimořádných událostí“

Souhrnné informace studenti získávají při Branném dnu a na LVVZ:

- ⇒ varovné signály v mimořádných situacích,
- ⇒ poskytování první pomoci,
- ⇒ nácvik evakuace,
- ⇒ činnost při mimořádných situacích.

2.6. Příspěvek předmětu k rozvoji schopností studenta aplikovat ICT v daném oboru

Metody a formy uplatňované v předmětu TEV se týkají aplikace ICT pouze okrajově - předmět k tomu není určen. Při záznamu sportovních akcí pracují studenti s digitální technikou, záznamy zpracovávají na PC.

2.7. Používané učebnice a další typické studijní materiály:

Pravidla jednotlivých sportů, Časopis TVM

Odborná literatura:

- Příbramský, M. (1999): *Lyžování*. Praha: Grada
- Dvořák, F. (1992): *Běh na lyžích*. Olympia: Olympia
- Brtník, J., Neumann, J. (1999): *Zimní hry na sněhu i bez něj*. Praha: Portál
- Applt, K. a kol. (1989): *Názvosloví pro cvičitele*. Praha: Olympia
- Hoch, M. (1991): *Učte děti plavat*. Praha: Olympia
- Choutka, M., Dovalil, J. (1991): *Sportovní trénink*. Praha: Olympia

Velenský, E.: *Košíková*. Praha: Olympia

Neumann, J. (2000): *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Praha: Portál

Mazal, F.(2000): *Pohybové hry a hraní*. Olomouc: Hanex

2.8. Kontrolní a autoevaluační mechanismy na úrovni předmětu

Kontrola a evaluace se uskutečňuje v průběhu celého čtyřletého vzdělávacího cyklu. Hodnocení výsledků studentů v předmětu Tělesná výchova je prováděno s ohledem na fyzické předpoklady, dovednosti, schopnosti a aktuální fyzický stav studentů. Vyučující za tím účelem zařazuje do výuky hodnocení testovými bateriemi, hodnocení výkonů v měřitelných disciplínách, hodnocení pohybových sestav... Vyučující prověřuje nastudování teoretických podkladů - pravidel a historie jednotlivých sportů studenty a vyžaduje jejich prezentaci.

Učitel preferuje motivující průběžné slovní hodnocení během vyučovací jednotky. Podporuje vzájemné hodnocení studentů a rozvíjí u studentů schopnosti potřebné k hodnocení vlastních výkonů i výkonů spolužáků.

Hodnocení vychází zejména:

- ⇒ z objektivně měřených výkonů a z jejich porovnávání s výsledky dosaženými v předcházejícím období,
- ⇒ z účasti studentů ve sportovních soutěžích a z výsledků v nich dosažených,
- ⇒ ze sledování aktivity žáků, z jejich přístupu k předmětu,
- ⇒ z pozorování praktických dovedností ve hrách.

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK a SVĚT PRÁCE

Vzdělávací oblast člověk a svět práce je na nižším stupni gymnázia realizována v těchto předmětech:

Vzdělávací okruh	Práce s laboratorní technikou
Předměty	Biologie, Chemie, Fyzika, Praktika z přírodovědných předmětů
Vzdělávací okruh	Informační a komunikační technologie
Předměty	Informatika a výpočetní technika
Vzdělávací okruh	Svět práce
Předměty	Občanská nauka

Vzdělávací obsah je integrován do uvedených předmětů stejně, jako se v nich realizují i očekávané výstupy příslušných oborů. Obsahové, časové, prostorové a organizační vymezení, stejně jako příspěvek k rozvoji klíčových kompetencí jsou zapracovány v částech osnov školního vzdělávacího programu, které se k uvedeným předmětům vztahují.

U všech ostatních předmětů je popsán způsob, jakým se podílejí na rozvíjení pracovních kompetencí a očekávaných výstupů u dílčích okruhů vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. V mnoha případech se tak naplňují očekávané výstupy i z jiných vzdělávacích okruhů oblasti Člověk a svět práce, než jsou okruhy, které jsou do ŠVP nižšího stupně GBHNB primárně začleněny.

U všech předmětů je zdůrazněno jakým způsobem se podílejí na realizaci průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova, které má ve školním vzdělávacím programu GBHNB úzký vztah ke vzdělávací oblasti Člověk a svět práce.

ŠVP Gymnázia Bohumila Hrabala v Nymburce

část 5a.

OSNOVY – POVINNÉ PŘEDMĚTY – NIŽŠÍ GYMNÁZIUM

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY

Jednotlivé předměty se vzájemně ovlivňují a propojují, přesahy jsou v předmětech humanitního i přírodovědného zaměření. Neexistuje předmět, který by nevyužíval látku některého jiného předmětu nebo jinému předmětu nepřispíval.

CJL	cizí jazyk, DEJ, EVV, EVH, ZEM,
ANJ	CJL, ZEM, IVT, DEJ, EVV, EVH
NEJ, FRJ	ZEM, IVT, DEJ, EVV, EVH
MAT	ZEM, CHE, FYZ, IVT, cizí jazyky
IVT	všechny předměty
DEJ	cizí jazyky, MAT, IVT, ZSV
FYZ	MAT, CHE, ZEM, BIO
CHE	MAT, FYZ, BIO, ZEM
BIO	FYZ, CHE, ZEM
ZEM	MAT, FYZ, CHE, DEJ, BIO, ZSV
EVH	EVV, CJL, DEJ, FYZ, TEV, BIO, ZSV, ZEM
EVV	EVH, CJL, BIO, DEJ, ZSV, cizí jazyky
TEV	EVH, BIO, DEJ, FYZ, CJL, IVT, Ekologie

KLÍCOVÉ KOMPETENCE

Klíčové kompetence jsou rozvíjeny ve všech předmětech a oblastech. Příspěvek předmětů k rozvoji klíčových kompetencí odpovídá charakteru předmětů a je popsán v textové části každého z předmětů.